

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23894
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	32
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 32

CREATURE
TO
CRYING

creature ॥ I जन्तु ॥ RV, Mn, etc — प्रजा

(ifc f आ) — जन्मभाज् ॥ Mācch 10.56.(60)

Kalyāṇam — जन्मिन् ॥ Pañcat 1.1.93,

2.3.19.

II असुभृत् ॥ BhP — जनः (१ वृषादि)

RV, etc — जनिमत्, जनीमत् ॥ Mn Mcar

7.32, जनिमन् ॥ RV, AV 5.11.5 — अनुस् ॥

॥ RV, AV — जन्मन् ॥ RV, TB 2, AitB 2

4.10 — जन्यु m Un — जातम् RV —

प्राणभाज् m Sis, प्राणभृत्, mfn SBh, etc.

शरीरिन् m Mn, Yājñ, MBh, etc —

संसारिन् m Sāntiḥ, Mātātīm, HPariḥ —

सत्त्वः, सत्त्वम् Mn, MBh, etc — सन्तः m

pl RV, etc — सर्गः Ragh.

a creature of flesh and blood

मांसयौनि m MBh creature-staying

भूतहन् mtn Baudh a great

creature महासत्त्वः MBh - महामृतः

MBh, the killing of a great creature

महासत्त्ववधः R living creature भावः

Mund Up, MBh, etc all creatures

including the gods आदेवः Say, on

RV 2.4.1 bearing creatures

धारयाक्षिति mtn RV eye of all

creatures जनचक्षुस् n Hariv 8050,

जगच्चक्षुस् free from living

creatures (worms, etc) निर्जन्तु mfn

H Yog kind to creatures भावाय

mfn Siṣ lord of creatures प्रजेशः

BhP, प्रजेश्वरः nourishing creatures

जनधा mfn TBh 1.1.1.1 f (जनधाय,

Tāndya Bh 1.4, जनधायस् MaibhS 1.3.

120/27) producing creatures

भूतसाधन mt (ई) n (Mahidh) vs

protector of creatures प्रजापालि m

Sivag Sustaining creatures

धारयदिति mtn RV.

to place credence in 1I संधा,

संधत्ते (with श्रद्धाम् and loc).

credible adj 1I विश्वसनीय Kāu,

Pañcat, विश्वसितव्य MBh, Prab —

प्रत्यायक mfn, प्रत्यायन MBh —

प्रत्यायितव्यं Samk - प्रामाणिक ‡ (ई)

Dayabh.

1II सत्यरूप R.

a credible assertion आप्तवाच

‡ a credible instruction आप्तोपदेश

Sah a credible tradition

आप्तश्रुति †, आप्तागम dependent
on credible persons आप्ताधीन ~~न~~
one whose assertion is credible

आप्तवाच्य Raghi.

credibility. n. । विश्वसनीयता,

विश्वसनीयत्वम् Kālid.

credibility n. । श्रद्धयता (Jatakam),

श्रद्धयत्वम् (Pañcat) — प्राप्ताप्यम् Nir,

Mn, MBh, etc.

credit n II प्रतीति & Inscr.

2 I सम्पुटः (ifc & आ) Kathās.

to
to write down, the credit of सम्पुटलिख

(with gen).

~~credit~~

credit vb II अर्द्धा, अर्द्धयति, अर्द्धयते MBh,

Kāv., etc.

creditor n II उत्तमर्णः Pāṇ 1.4.35, Mn, etc.

I II उत्तमणिक्: mn, Yājñ, उत्तमणिन् m L —

दातृ m mn 8.161 — धनिकः, धनिन् m

mn, Yājñ — प्रयोजकः Yājñ.

Creditor who claims his money धनैषिन् m

mn 8.60.

Creditable adj I II यशस्य TS, etc — श्रद्धिन्

RV 1.12.5.4

not fit to be credited इतिकथं mfn.

creed न । ण मति ‡ ŚrS, Mn, MBh, etc.

another creed मतान्तरम् MW relating

or addicted to another creed तैथिक्

mfu Kārand 11.62.

creek n II खल्ल खल्लः f.

creep rv । I सृय el । (Dhatup 23.

14) सपति (ep also सपते) RV, etc

— रिड्. el । (Dhatup 5.47) रिड्. ति

insec, BHP, Pañcar.

I II एज् el । एजति, एजते RV 10.89,

14, AV 6.67-3.

I III कञ् el । L — अड्. el । अड्. ते

Dhatup 4.9.11.

having no hole to creep out of

अनपसर mfn. to creep after

अनुप्रसृत TS, ऽभ्र — अनुसंसृत

ऽभ्र, Tभ्र to creep along

संसृत, संसर्पति, संसर्पते VS

सृत intens सरीसृपत (Ait Ar)

सरीसृपि to creep away व्यपसृत

to creep back
व्यपसर्पति MBh, ~~व्यपसर्पति~~

प्रतिस्पृष्ट, प्रतिसर्पति ch up to

creep hither and thither स्पृष्ट

intens सरीसृपात् अति अर, १

सरीसृपि to creep in व्यवस्पृष्ट

व्यवस्पृष्टि AV, TS, Bz -- व्यञ्ज, १

न्यनक्ति RV to creep into

प्रतिस्पृष्ट, प्रतिसर्पति MBh to

creep near अभिप्रस्पृष्ट AV 8.6.22 -

— उपेक्ष, उपेक्षति AV 6.67.3

to creep near again. प्रालिप्रसृप २

प्रालिप्रसपति Aiv šr to creep out

उत्सृप, उत्सपति to creep out

towards उपोदासृप P Ait Br

1.6.1, 3 to creep over अतिसृप

RV, etc to creep stealthily

हुँ, हुँ el 1 (Athap 7.31)

हूँति MaitrS, Kath to creep

to unawares असृय TS, AV

8.6.3.

to creep towards I I असृय,

असरयति, असरयत RV 10.18.10,

99.12, AV, ऽभे, AitBe, MBh,

Śak, etc.

I II अनुसरय TS, ऽभे

उपावसृप, उपावसपति ङङ्

प्रत्यवसृप, प्रत्यवसपति ङङ्

to creep upon परिसृप, परिसपति,

परिसपति, परिसपते Goikh to

creep up to. प्रसृप, प्रसपति RV,

VS, ३२, ३२५ — पर्यवसृप,

पर्यवसपति. Sāikh ३२ to creep

upward उत्सृप, उत्सपति,

7
the act of creeping सपविव

Ait Br, Nir, MBh, etc the act

of creeping (like a snake)

अिहणम L creeping about विसर्जः

Uttarar, Sāntiś (v. l.)

creeping after अन्वयवचारम

Maitr S.

creeping along I संसर्पणम् Kād

8

~~संसर्पः W~~ — संसर्पः W.

I II विसर्पः Uttarar, Santis (v.l).

'creeping near of Arbuda'

अनुदोदासर्पिणी Ait Br creeping.

through crevices संधिसर्पिणी

ParGr. creeping up आरुहः R,

Sak, Kathās creeping upwards

उत्सरणम् L the creeping upwards

9
ants पिपीलि कोटसरणम.

creeping adj । I सर्पिन (पुं०) ऽ३८,

Mariv, Kir — रिङ्गिन f (इणी) Mariv.

। II निचेरु RV, VS — प्रसारिन W —

संसर्प TS — संसर्पमाणक MBh —

संसर्पिन Kād — सरीसृप — सर्प f

(इ) Gaut.

any creeping animal सरीसृप m.

BhP, सरीसृप.

any creeping plant । I कत्ता

Mn, MBh, etc — बहुरि, बहुरी

f Kāv, Var Br.S, etc.

। II यच्छि mf (ifc) W.

creeping after अनुप्रसर्पित Jaim,

अनुप्रसर्पित Lātṛy, Sch.

creep along । I संसर्पित.

11
1 II प्रसर्पिन Var — विसर्पिण Car

'creeping among dishes'

'creeping among dishes'

शरावकुदः Susha creeping animal

सरीसृपः, सरीसृपम् (if f आ)

RV, etc creeping forth विसर्पिन

MBh, Kālid creeping near

उपान्तसर्पिन — उपसर्पिन MBh, Mn

creeping on the belly उदरसर्पिन

'creeping on the ground' अधश्चरः

— पञ्जः (?) W. 3.10, Sch

creeping over अधिच^म ३.१० AV 11.9.

16.

a creeping plant । I बल्लूरीक

(ife) Bālar, = बल्लूरी.

II कौदुः L — प्रलति f प्रलती

L — लिबुजा RV, AV, Pañcar Br

a creeping plant climbing up to

the top of a tree — अनरोहः,

उत्तोद्धा L a creeping plant (often

fig. applied to arms, eyebrows,

lightening, etc) नक्षी (नक्षी १.१.)

Mn, MBh, etc creeping slowly.

मन्दविसर्पिन a kind of creeping

plant अनियंत्रित रूप से a kind of

a creeping plant पगबली L —

महालाती L — जलसाक्षिणी L —

जलपुष्पा L — कक्षा L the small

creeping plant 'love' - प्रेमलता

Kpr a soil destitute of creeping

plants अलतातीना Kām to approach

in a creeping way सम्प्रसरण २

सम्प्रसपति ऽब्धे to approach in
creeping manner पर्यवसृप २

पर्यवसपति ऽन्कि भे to enter in
a creeping way सम्प्ररृप २

सम्प्रसपति ऽब्धे to resemble a
creeping plant कृताय Nom

कृतायते Kav.

I II प्रतङ्गम AV.

creeping after अंगु संसर्पेन KātyŚr

creeping near उपसर्पे प ŚBr 1.

6.3.28.

crept adj 1 I स्मृत्.

as each one crept in यथाप्रसृतान्

AsvŚr crept out towards

उपसर्पे ŚBr 7 one who has

crept after अंगुप्रसृपितेन Lāty.

to be crept । I सृप pass सृपते

MBh, etc.

to cause to creep । I सृप caus

सपयति — रिड. caus रिड. यति भि.।

having crept near उपपरासृत्य p

SBh 14.1.9 having crept towards

उपपरासृत्य p SBh 14.1.1.9 —

उपसंसृत्य p SBh 4.

creeper n II लता Mm, MBh, etc —

वल्लरि, वल्ली b Kār, Var Br S,

etc — वल्ली (वल्लि वृ) Mm, MBh,

etc .

1 II गर्भित b L pl गर्भित Hcar

2.33 — छल्ली L — तरुवल्ली

Kathās 63.59 — वृषला Um

1.106, Sch — नदीकान्ता L, लता

— नागमण्डलिक. L — रोहन्ती

— रोहणी L — लिबुजा R, AV,

Pāncav Br — वयांक: Sāy लता

— व्रतति f RV, etc (also व्रतति.

व्रतति — स्वन्धा L.
~~creeper~~

creeper — abode लतालता:

Vathās creeper-arrowed

लताबाण a creeper bower

लतामण्डपः Kāv the creeper

called mālu मालुलता Lalit

creeper finger लताङ्गुलि

f MW the creeper Gandha-

bhādaliyā गन्धमद्रा L

a creeper growing upwards

from the root of a tree

शारकाशिका MW a creeper in

blossom कुसुमलता sak

a creeper in flower कणीचि,

कणीचि creeper-jewel

लतामणि m L a creeper

marking the boundary

of a village हरणु m L

creeper - tongued लताजिह्वः,

म रसनः L a creeper

winding round a tree

कुटुङ्गकः, कटङ्गकः a creeper

winding round like a

bracelet व्रततिवल्लयः, व्रततिवल-

यम् Śak a delicate creeper

लतिका Kāv, Kām The divine

creeper दिव्यलता L. —

दवलता L — end of a creeper

लतान्तरम् L a fabulous

creeper granting all

desires कल्पलता Sak.

Bhartr 2.38 a forest-

creeper कनलता Sak

having anything (as locks

eyebrows etc) resembling

a creeper वल्लिभत् mfn (life)

7
13
git large creeper संधई

L, लता Mādhavī-creeper

लता Bh pr musk-creeper

लता कस्तूरिका, लता कस्तूरी

Susr, Bh Pr, etc musk-creeper

लता L possessed of bowers

made of creeper लतावत्

mfn sak a place overgrown

with creepers कुञ्जः MBh, etc,

कुञ्जम् L the sacrificial

grass creeper लताकुशः -

a ~~slow~~ a slender creeper

लतिका Kār, Kām a spreading

creeper गुल्मिनी L - कक्षः L

a young creeper बाललता

Ragh a kind of creeper

काण्डुरा L — कांकवल्लरी

Bh Pr — केशानी Karis

— घना — — — समा — चदना

a kind of — ताक्षी L —

तिक्ताक्षी L — दीर्घकाण्ड L

• दीर्घमूलः L — दृढ बन्धिकाक्षी

— दृढ बन्धिनी L, प्रयाग —

देवदानी L, घोषकाकृति —

डोणी Bkpr - नागजि ह्या L

- निशाचर्या L - नत्र पुष्करा L

- पत्रिन् m L - पातालगरुडा

- हयः, पातालगरुडी Bkpr, L -

पुराभणी, पुराभनी L

पुराभनीको L फलूः L

- भ्रमरहृती L - भ्रमरा L

- भ्रमरी L - गहनाली जाली

(वर्गीकृत) माहिषवल्ली L

— भालु L Um 1.85, Sch;

चित्रवल्ली or पात्रलता —

मातुधानी Balar — मेचकाभिधा

L — रसाम्ना L — रसाश्वत्था

L — रुद्रजटा Bh Pr —

रुद्रलता L — राहनी L —

रोहित L — रोड्डी L —

वंशपुष्पा L — वनजा (only

L) — वनस्या L — वन्योपायकी

L — वल्लभशूरणः L — विशादनी L

पल्लवाक्षी — वृत्तपत्रा L —

वैश्याजातः, वैश्याजातः L

पुत्रदात्री — वंशशूलः L

शिवह L — सितशुभा L —

मुदलः L, क्षीरमातृ L — सुगन्धा

15
L, रुद्रजटा — सुपर्ण L —

पताक्षी — सुपर्ण L —

सुस्निग्धा L .

a kind of creeper (found
in Vanda-pura) सुस्निग्धा

is a kind of creeper
(said to put forth blossoms
at the touch of moment

पिप्लि म. ६ MBh, Kāv, etc

a kind of creeper with

yellow flowers. ~~पिप्लि~~

cremate pl. II सत्कृ, सत्करोति, सत्कुरुते R.

to cremate (a dead body) संस्था caus

संस्थापयति Sāṅkhya Bh.

cremating (a corpse) संस्करणम् MBh.

MBh.

as (at) cremation दहनवत् क HiP

belonging to the site of cremation

अन्वारोहणीय mbh (gana अनुप्रवचनादि)

q.v) the ceremony performed on a

dead body (i.e. cremation) संस्कारः

(ifc & आ) R coming from the place of

cremation चित्य mbn (Pāṇ 3.1.132) R

1.58.10 cremation (of a body) संस्था

(ifc & आ), also प्रेतसंस्था cremation

of a corpse सत्करणम् R, संस्कारः

(with पाश्चिम) Hariv cremation of the

dead स्वर्गीयकार्यम् from the cremation

of the body आदेहदाहम् Naish a place

of cremation जनदाहस्थानम् Dai 12.2—

place of cremation दाहः Vas 19.26

a post on the place of cremation चित्तयूपः

Gobh 3.3.34 the religious site of

cremation (of a corpse) वह्निः वाहिसंस्कारः

Kathās.

crematorium n श्मशानम् AV, etc.

~~concluding with (the ere crematorium~~

concluding with (the erection of) a

crematorium चयनान्त mfn HieP

the laying out of a burial ground

(crematorium) लोष्टयति & BaudhP,

श्मशानकरण .

a crematory site दहनकल्पः HieP.

crescent n II खण्डेन्दु m Heat — अर्धेन्दु m

Naish.

II इन्दुदलम् — इन्दोःखण्ड, ताराधिखण्ड.

Prasannar.

an arrow with a crescent-shaped head

अर्धेन्दु m L bearing the crescent

on his forehead इन्दुमूत m the

before or
crescent on the day after the new

moon चन्द्रकला Kathās 1.39 the

crescent on the day before the new moon

चन्द्रकला Kathās 1.39 crescent -

shaped अर्धचन्द्राकार, अर्धचन्द्राकृत mfn

— अर्धचन्द्र mfn Hcat, अर्धेन्दु m

Naish crescent state (of the moon)

7.35

बाल्यम् Kum, बालिश SB, MBh, Kāu,

etc the faintly discernible streak

of the young moon's crescent लेखा

Kiz 'having the crescent for his

ornament, Siva खण्डेन्दुमण्डनः Rajat

1-280 the lunar crescent शशाङ्क लेखा

Sak the moon's crescent शशिरवण्डः,

शशिरवण्डम् (?) a thin crescent of

the moon सोमराजी Chandom

together with the moon's crescent

साधचन्द्र mfn Kūm (said of the

moon) whose crescent is turned

downwards

अवाकशृङ्ग mfn VarB.S.

cress
Eress
lett

न ॥ रत्तराजी L — सुवासरा ^{Bhps.} ~~रत्तराजी~~

a kind of Eress growing in gardens

वासपुष्पा L.

crest n. II श्रेष्ठः Hariv, Kām, Pur, etc —

मकुटम् Diyaṭ, मुकुट — मुकुटः, मुकुटम् (ifc

† आ) — किरिटम् (किरीटः gana अधिचिदि)

maḥ, R, etc — शिखा ईश्वर, etc.

II अवतंसम्, अवतंसः (ifc † अवतंसा) R, etc,

अवतंसकम्, अवतंसकः (ifc † अवतंसका) R, etc

— उत्तंसः, उत्तंसकः Var Bṛ S — कङ्कणम् (कङ्कणः

4) — कोटीरः Pārisvan 2.1 * 54 — चक्र ifc

Matsyas, चूडा — निर्मूरम् (निमूरः L, often

is. l for निमूरः) Māh, Hariv आशीड L —

निमूरम्, निमूरः (Siddh) Māh, Hariv —

मिचरम् L — बन्धुरम् L — मौलि inf Māh, Kāv,

etc — शिरसा L शिरसा, चूडाग्र — वतंसः (if + आ)

वतंसकः Kāv, Chandam अवतंस — सल L

शिरसा — स्तूपः RV, TS, Pañcar 134.

any crest शिरवणुः MW. crest-ogun

crest-jewel । I शिरोरत्नम् L - मौलिमणि

m Kālid मौलिरत्नम् MW - मुकुटोपलः

MW मुकुटरत्नम् Ragh.

crest-jewel । I शिरोमणि m Ritus,

Var Brs, etc - शिखामणि m Kāv, Kathās.

। II शिरोमौलि m Cat crest jewel of

philosophers तार्किकचूडामणि, तार्किकशिरोमणि

m crest jewel of the race of Raghu

रघुकुलोत्तमः Hisanner a crest (of a
mountain) शैखरः Hariv, Kām, Pur,

Rājat, etc the crest of a peacock

शिरोवाही L crest of Siva उग्रशैखरा

a crest ornament शिखाभरणम् Viker

crest wearer शिखाधारः L forming the

crest चूडकरम् ॥ Goloh, Śāṁlikh Gṛ,

Mn 2.35 — चूडकरम् having a bright

crest and pearl-necklace

निमलकिरीटहारवत् R. having a crest

शङ्करम् mfn L. having a crest (a bird)

चूलेन् mfn Hariv 2455 having a crest

jewel समौलिरत्न mfn MW having a

golden crest हेमचूलेन् mfn Hariv

having a small crest पृथ्विशृङ्गः L

having a variegated crest पृथ्विशृङ्गः L

having anything for a crest भौलिभातिन्

mfn (ifc) Mark P having no crest

विचूलिन् mfn Hariv — विमौलि mfn Hariv

like a crest शिखावत् गीव one whose

crest is turned towards the left

नामकिरीटिन् mfn Var Br S.

peacock's crest II मयूरशिखा Bhp —

मयूरचूडम् L. — शिखिशेखरम् W — शिखिशिखा^{W.}

। II प्रचलकः L — साशिका MW the pendent

crest of a standard अवचुडः is 5.13

अचलकः Kād reclining on the crest

अवचलम्बिन् mfn W relating to a crest

(cūḍā) चौड mfn W Siva's crest

शिवशेखरः MW — भवशेखरः Praeand

to crest with जरिलय Nom (instr)

जरिलयति (instr) Bihām 4.5 जरिलयति

Heard 2.15 to fasten like a crest on
~~any one's head~~

any one's head चूडन Nam चूडयति (acc)

DHP 10.30.33 a triangular crest jewel

स्वस्तिकः L used as crest for the head

मुत्तंसित mfn Bhartr. worn on the crest

चूडय mfn Pañcad 2.69 having

beautiful crest शशिस mfn L having

five
 E crests पञ्चचूड mf (जा) n Kathās

पञ्चमस्क.

crested adj II शैखरित ऽis.

II उत्तंसित Prasannar — मोहिन् MBh, Heat

— शैखर Megh, Kathās — शैखरिन् MBh, R, etc

— शैखानल W — शृङ्गिन् RV, etc.

crested (applied to various gods)

शैखाङ्गिन् AV, MBh, R crested by जटिल

† (आ) ifc Var Br. 5.8.53, Pañcat, Sāntis

1.e, Kathās, Year created by (Hemes)

जल (life) Kathās 53.161 5 created

पञ्चाशत् 1100h flower created पुष्पचूडः

Hiridi lotus created पुष्करचूडः DHP.

moon created II चन्द्रशेखरः Hari 14818,

Kum 5.58 — चन्द्रमकरः Prasanna 7.92,

चन्द्रमौलि Rayh, Kum, DHP, Kathās,

चन्द्रमौलिम् Heat — राशद्विशेखरः DHP.

III चन्द्रललामः BHP 12.10.25 — चन्द्रापीडः

Bālar 10.28, Kād moon crested (a

Daitya) चन्द्रमौलि R 7 moon crested

(Siva) चन्द्रललाम जे aut 26.12 fortent

crested नागचूड Sivaq Thousand

crested राहस्यमौलि MCh.

cretic ॥ II (in prosody) रेफः Ping — (-U-)

२ Ping.

'abounding in cretics रविपुला Col.

crevice m II निदरः Naish — प्रदरः VS, Bḍ,

etc.

III नाडी Kathās — संधि m (exceptionally

ḍ) MBh.

a crevice shaped like a lotus-bud (made

by a thief in a wall) पद्मव्याकोशम्

Mrichh 3.13.

1
cribble n 11 सित्तु (m L, n निरु 4.9) RV.

10.71.2, Kauś 26.

cricket | I सिद्धिका Nal 12.1, R

— चीरीवाक: Mn 12.63, (चीर्विवाच—

Vishn 44.24) चीरुका L, चीरुका,

— चीरुका L — सिद्धी Bhp 5 —

— चीर: Kathās 89.1.240, चीरी.

| II कच्छा L — करीरा, करीरी L

— चमचरी Gal — चिह्नी, चिह्नुका

L — झाळा W — सिद्धी W —

सिरिका L, सिरिका, सिरिका W,

सिहूरी L, सिहूरी Mariv 3497 —

साता L, सिहूरी, साता W — सिहूरीकः

Mariv 1. 2849, सिहूरीका L — सिरिका,

सिरिका L — फलाभोधित १ L —

भुङ्गिका L — भुङ्गारिका L, भुङ्गारी-

— भुङ्गारी L.

a cricket (^{an} ~~this~~ animal chirping

in wet weather) मवेकरी L.

a kind of cricket ^{II} उपेसः २ः

L — यच्छती Npe — मिशरी

L a kind of cricket मउरी L

— मुलिकरी L.

'uttering a particular sound'

a kind of cricket धुमधुमा-

कारः, धुमधुमारवः Npe —

चकरी L.

crime n II पातकम् G₂ S₂ S, Mn, MBh, etc —

व्यतिक्रमः Apast, Mn, MBh, etc — दुर्वृत्ति + Hit

3.21 प दुर्वृत्ति — दोषः rarely दोषम् (with

acc) S₂ S Mn, MBh, etc.

I II अकर्मन् n — अकृत्यम् — एनस् n RV,

AV, SB₂, Mn, etc — दुर्योगः MBh 1.1316 UH₂ or

6. $\frac{13}{14}$ — दुष्टम् Hariv, R — पापकृतम् Nad

— पापकृत्या AV, etc — पापम् ibc + भा)

B2, Mn, MBh^{etc} — पाप्मन् m AV, etc — व्यभिचारः

व्यभिचारः Mn, MBh, etc — व्यसनम् Mn 7.

47.48, MBh, etc.

the ability of the criminal and the great-

ness of crime 8.126
साशपराधो m dy Mn, 126.

any great crime महापातकम् W any

crime equally heinous (as the murder of

a Brāhman) ब्रह्महत्या VS, etc + क्षत्

3

connected with crime दोषवत् mn

Gaut, Ap, Mn counted a crime एनस्य

mn AV 6.115.2, 8.7.3, SB 1 the crime

of a thief. चौरकिञ्चेषम् Mn 8.300 a

crime similar to a mahāpātaka (falsehood

fraud, theft, adultery, etc) अनुपातकम्

great crime दुरिष्टम् १ — महापापम्

MBh, Yājñ, etc a great crime (five

such are enumerated) महापातकम् Mn

(esp 11.54) Yājñ, etc one who has

committed a secondary crime औपपातिक

mfn Nār a particular crime विशेष-

पतनीयम् Yājñ 3.289 preventing the

commission of crime कल्मषद्वंसकारिन्

mfn comm on Hit 1.17 a secondary

crime उपपातकम् Gaut 21.11, etc, Baudh

2.2.12.14, etc Mn 11.66., etc, Hariv,

etc (see also Yājñ 2.210, 3.225, 242)

a very great crime सुदुष्कृत mfn MBh

liberating from crimes आगोमुच mfn

maits punishment for crimes of a

middle degree मध्यमस हसः Mn 8.138.

263 rarely committing crimes विरल-

पातक mfn Vet.

criminal adj II कृष्णकर्मन् ‡ — दुष्कृत्

RV, AV, MBh — अपराधिन् — सापराध

‡ (आ) Kathās, Rājāt.

II अकृत्य — अपराधु — कृतागस् AV

कृतागस्क

12.5.60 & 65, MBh, Amar, R.1.7.13, कृतागस्क

BhP 10.88.29 — दुरेवः RV, AV —

दुष्कर्मन् MBh — दुष्कृतकर्मन् Mn, Yājñ, R

— निर्मर्याद MBh, R, etc — पापचारिन् MBh

— पापिन् MBh, Kāv, etc — वध्य AV, etc

वध्य — व्यृक्ष व्यृक्ष Āpast.

a criminal action भवार्थम्.

criminal n पापकर्मन् m Mn, MBh, etc.

guardian of criminals वध्यपातः VP

criminality II अपराधिता, अपराधित्वम्.

crimson adj | I कामरु₂₁ Hear.

~~रक्त f~~

I II रक्त f (आ) Śāṅkh Gṛ, MBh,

Kāv, etc — शोण f (आ or इ) RV,

etc — सुरत, f (आ) Kāv.

'having crimson water' शोणितम्

m Cat.

cripple n II ओण mf (आ) n RV, श्रवण —

व्यङ्ग्यः MW.

II काकः W — पांसुवः L — पीठगः

MBh, पीठसर्प mf MBh, पीठसर्पिन् mf

VS — फक्कः L — भूमिसृश mf L —

विकल्पाणिकः L.

a cripple carried about in a chair

पांसुवः L a cripple moving about in

a chair पासुरः L a cripple who

moves about by the aid of a chair

परिक्ः Pān ~~4.4.10~~ 4.4.10, Sch.

crippled adj I व्यङ्गः † (आ) AV, Mn, MBh,

etc — विकलाङ्गः † (ई) MBh, VarBṛS —

हीनीनाङ्गः † (आ or ई) Shadv Bṛ, Mn, VarBṛS.

I II कुण्ड n (कुण्डः L) Mahāvṛy — खण्ड

† (आ) Āp, Śāṅkh Śṛ 16.18.18, Sch ~~16.18.18~~

(in comp or ifc Pāṇ 2.2.38, Pat) —

रवर् TS 2.5.1.7 — रण्ड L — वण्ड L

— विकल ढ (आ, ई) Up, Mn, MBh, etc —

व्यङ्गिन् MBh, MārḥP.

not crippled अण्ड ढ (आ) SBh

crippled condition व्यङ्गिता, व्यङ्गत्वम्

MBh, VarBṛS, Pañcat, etc crippled

(esp in the feet) वण्ड ढ (आ) AV, ŚrS,

वण्ड crippled (esp. in the hands) वण्ड

† (आ) AV, ŚrS, वण्ड crippled in the

arms बाहुकुण्ड L, बाहुकुण्ड W

→ — पङ्गु † (वी०३३) AVPa२, Yajñ, MBh, etc, पङ्गु.क
crippled in the legs पङ्गुल L, crippled

(in the tail) वण्ड † (आ) AV, ŚrS, वण्ड

having a crippled arm दोगडु L.

Crisis n. II संधि m (exceptionally f) MW

कार्यम्.

(in medicine) a favourable crisis of

a sickness विशेषः Subst.

1

crisp vb । I भङ्ग.रय Nom भङ्ग.रयति

Sāh.

I II कुञ्च caus कुञ्चयति Comm on,

Un. 4. 117 — चक्रत् म्भु L.

having the hair crisp (one of

the 80 minor marks of a

Buddha). गुडिकेशता Dharmaś

24
111
'crispus' adj अरात (gana शाङ्गि-

रमादि १. V.) V B. ६.

crisped adj । I कुरित † (आ)

Kāty Śr, MBh, etc, कुरितक Pañcat

— भङ्गुर † (आ) Kāv, Kathās.

I II विभुञ्जित MBh, Kāv.

crisped (as hair) अरात Ragh,

etc.

अपराध

criticise vb I चुद् caus चोदयति rarely

चोदयते Bādar, Sch.

to be criticised II चोदयितव्य mp Bādar,

Sch — चोद्य mp Sarvad 13. III.

critic n II प्रतिक्रियुक्तः Āryabh.

critical adj II संकटम् ‡ (आ) MBh.

a critical condition संकटम् MBh, Kāv,

etc (in dram) critical crisis विमर्शः Bhar

2
111
Daśar, etc (in. dram!) critical juncture

विमर्शः Bhar, Daśar, etc critical

juncture साधे m (exceptionally f)

MW a critical matter अर्थसंदेहः Hit

a critical period परिसंचरः Vāyup

critical test विमर्शः PañcavBṛ, MBh,

etc a critical time आघातकालः Cor

critical treatment निवेचनम् Mn, MBh

MBh, etc a critical work प्रतिक्रियाः

Aryabh.

treating critically विवेचन mb(ई)n

Sāh.

criticism n II वितण्डा W.

(prob.) too much criticism अतिच्छन्दः

MBh, (B अतिच्छन्दः).

croak vb । I बकबकाय Nom बकबका-

यते Subh (v.l. for भकभकाय, मन-

भकाय) — भकभकाय Nom भक-

भकायते Subh — रटरराय, रटररा-

यते (onomat) Subh.

। II डाडः cl । डाडः ति — हवाडः cl

। हवाडः ति.

to croak (as a frog) भकभकाय,

मकमकायते Kāv to begin to croak

प्रवाश, प्रवाशति Var a croak (imi-
tation of the sound uttered by

a frog) आ३ Tāṇḍya Br.

croaking । II विःकृच्छिका Maitr Up

(Sch).

croaking (of frogs) रसनम

Var Br. S — शकशोदः cat

croaking (said of frogs)

वक्र mfn Subh.

'croaker' ॥ रवेमरवा (onomat) AV

4.15.15.

'one who croaks' रवजरात AV

4.15.15.

croaking adj ॥ वक्रिण Kām

— वक्रिण Mricch, वक्रिण Bhatt.

a croaking sound त्रिः श्रुतिः

Maitz Up (Sch) having a

croaking voice श्रुतिः [having

loudly croaking frogs. श्रुति-

श्रुतिः श्रुतिः f (श्रुति) VarB: S

to begin to make a croaking

noise. श्रुतिः - 2 श्रुतिः Var.

crocodile n II नक्रः (Pān 6.3.75) Mn, MBh, etc.

III अरहरः L — आगस्यः L — कुटिचरः L —

कुम्भिन् m L — गितग्राहः L — गोमुखः L —

ग्राहः MBh 16.142, R 4 f, BhP 9 — ग्राही

R 6.22.73 ff — तालुनिहः L — दीर्घवाच्छिन्ना

L; दीर्घवाच्छिन्ना W — द्विद्यागति m L —

जलकष्टकः L — जगनिहः L — जलसूकरः L

— महामुखः L — मायादः L — शङ्कुमुखः L —

— हृदग्रहः L.

a crocodile as large as an

elephant मातंगनक्रः Ragh a crocodile

of the Ganges (the long nosed alligator)

कुम्भीरः MSK 13.5457, Suśr, कुम्भीलः L

a kind of porcine crocodile अम्बुसूकरः

L containing passions compared

to crocodile रागग्राहन् mfn Bharts

filled with crocodiles (as a river)

सगृह म्फन R filled with fierce

crocodiles (a river) चण्डग्राहवत् म्फन

M13h 1.6752 a multitude of crocodiles

नक्रचक्रम् Pañcad.

1

Kashmir crocus । I लुणाकुसुमम्

लुणागौरम L.

। II लुणायुष्म, लुणाशोणितम,

लुणासृज न L — लुणास्थः,

लुणाश्वः L.

a kind of crocus. लुणासमः L.

9423 X

Crocus sativus । II कुसुमः, कुसु-

मम.

Saffron (Crocus sativus,

the plant and the pollen of

the flowers) अथ S. मम Swiss

Ragh, Bharti, etc.

अथ

crook व । II उत्कुच्, उत्कुचति Kauś.

crooked adj I वक्र †(आ) AV, etc —

कुटिल Un 4.187, कुटिल †(आ) KātyŚr,

MBh, etc जिह्वा †(आ) (Nir 8.15) W —

भुग्न ĀśvGr, MBh, etc.

II अनृजु RV 4.3.13, etc — अरात् T —

अरात् Uttarar, etc — आविष्ट — आहुत

— आह्वर T — आह्वति Hariv — ऊर्मिमत् L

— कुञ्चित — कुटिक MBh 3.13454 — कुठि

Shadu Be — कुञ्ज f (आ) VS 30.10 Shadu

Be, MBh, etc, कुञ्ज Pañcat, Vet —

कुञ्जित, कुञ्जितम् Tāndya Be —

कुञ्ज W — द्वेड L — वञ्जित Amar,

Naish, वञ्जित W, वञ्ज Pañ 7.3.63,

Sch — वञ्जित W — वञ्ज Bcar 11.46

— वाम f (आ) Bhp — वियञ्च W,

वियञ्च Gal — नखर SBh, MBh —

नमत f (आ) Un 3. 110, Sch — न्युक्क

f (इका) comm on Tānd Bē, न्युक्किमत

Tānd Bē — मन्थर f (आ) — विच्छेन्न

L — विजिह्व Kis. — विभुग्न L — विकृत

RV, AV — वेदित MBh, Kāv, etc —

व्याकुञ्चित L — व्याजिह्व Nāg — संहारित

SBē — स्तोम L — हुत KātyŚr.

not crooked 1I अवक्त्र ĀśvŚr, etc

— अजिह.

II अनवह्वर RV 2.41.6 — अहुत

AV 6.121.3, VS 8.29 — सरत f(आ).

any crooked instrument अङ्कः

a crooked arm अवातिः L.

crooked-armed

I वक्रभुजः Gal.

III कुम्प L — कूणि L, कुणि.

crooked-backed (as the result of

disease) व्युत्पत्ति L crooked by

itself स्वयंवरु Drāhy crooked

course वक्रगति f Sūryas a crooked

device चक्रम् L - चक्रिका Rājat 5

a crooked expedient पार्श्वम्

(rarely पार्श्वः १ अर्थवादि it f आ) L

a crooked hand अशुभः L crooked

in disposition वक्र f (आ) KathUp,

MBh, etc crooked legged वक्रपाद

Karthās crooked like a bow

धनुर्वक्र Suse a crooked limb

वक्राङ्गम् (itc f ई) Harie crooked

(lit and fig) वृजिन f (आ) RV, etc.

crooked-minded कुटिलमति Mudr,

कुटिलमनस्, कुटिलस्वभाव — वक्रबुद्धि

Hcat a crooked movement मोरः

L crooked nosed निबिड, निबिड

f(आ) Pāṇ 5.2.32, Kāś crooked

nosedness निबिडम्, ^{नि}निबिडम् Pāṇ

5.2.32, Kāś a crooked place

अभिह्वारः AV 6.76.3 a crooked

sword युक्ताखङ्गः L crooked -

thighed आभुगुसन्तथ f(ई) Suśe

crooked-thorn जहशत्यः Dhanu

a crooked way अभिह्वारः AV 6.

76.3 having a crooked arm कुणि

MBh 3.1270, Suse — कोणि L, कुणि

having a crooked hand गुक्तर L

having a crooked brows कुयितपक्षमन्

Sak having crooked horns

वक्रगृह्ण f (ई) col having crooked

ways भङ्गुरावत् RV internally

crooked अन्तःकुटिल a little

crooked आराल (gana लारकादि, Pāṇ

5.2.36) T (?), आरालित् T.

made crooked 1I वक्त्रीकृत ६०१,

Sch — जिह्मित Mṛgicch 9.12 —

जिह्मिकृत ॥

1II अनुकुञ्चित — विषमित Kūṣ, Śiṣ, ॥

Vās — साचीकृत MBh, Kāv, etc.

making crooked कुरितृ Pāṇ. 1.2.1

— जिह्मीकर W morally crooked

जिह्म १ (भा) (Nir 8.15) Yājñ. 2.165

MBh, etc other than crooked

वक्रैतर Ragh somewhat crooked

अनुवक्र very crooked अतिवक्र.

to be crooked । II कुच् ८ । कोचति

Dhātup 7.2 — कुज् ८ 6 कुजति Nir 7.12

— कृञ्, कृञ्चति Dhātup 7.4 — ग्रथ्,

ग्रथ् ८। ग्रथते, ग्रन्थते (lit & fig)

Dhātup 2.35 — नस् ८। (Dhātup 16.26)

नसते Dhātup — भृ ८ १ भृणाति Dhātup

31.21 — वृ, वृञ् ८। वृञ्ते Dhātup

4.14 — वृजिनाय nom P RV — वृ,

वृ ८। वृरति (in RV also वृरते

according to Dhātup 31.21 also वृणाति)

VS, etc.

to be crooked (in mind) कम् ८

1 कम्भरति Dhātup 15.47 to be

crooked (in mind or body) कम्

८ 4 कम्भरति Dhātup 26.26 to

become crooked कम्भू, कम्भति

Suśr — कृ ८ 6 कृति Dhātup 27.73,

8 Niṣ 6.30.

to make crooked ।I वक्रीकृ ,

वक्रीकरोति Bālar.

।II आहृ ँ - कृञ्, कृञीति Dhātup

7.4 - कृञ् ८ । कृञीति Dhātup -

दृष्, ८ 6 दृषाति - निषमीकृ, निषमीकरोति

ṣis, śch - साचीकृ, साचीकरोति Kāṣ,

Karhās .

crookedness ५ ।I वकता ṣis, MarkP

— कुटिलता, कुटिलत्वम् — कोटिल्यम्

Pāṇ 3-1-23, Pañcat — जिह्मत्वम्,

जिह्मता W.

III रुमिमत्ता L — (lit & fig) ग्रन्थि ॥

L — जैह्यम् Mn 11.68, Yājñ 3.229,

Vyavahārat — नाति ‡ W — रुग्णता,

रुग्णत्वम् MW — वक्रभावः Ping, Sch —

वक्रिमन् ॥ Kāu — वङ्कः W — विजिह्मता,

विजिह्वत्वम् w — वृजनम् RV — हृजेनम्

Dhatup — ह्रांसि n pl IndSt, VS.

crookedness (of the body caused by

pain) विनामः Bhpr, Car, विनामकः,

विनामिका moral crookedness

अनाज्वम् physical crookedness

अनाज्वम्.

crookedly । II साचि RV 10. 142. 2(?)

Pañcaubh, Kir - साचीकृतम्.

acting crookedly जिह्मकारिन् mtu

R(B) to cause to go crookedly

हृ caus हारयति RV.

to go crookedly I हृ, हृ ८१

ह्रति (in RV also ह्रते according to

Dhātup 31.21 also हृणाति) VS, etc.

II वक्, वङ् ८१ वङ्ते Dhātup.

4.14 — व्रज् क् intens वाव्रज्यते,

वाव्रजि Pāṇ 3.1.23, Sch — हुर्, हुर्

८ 1 (Dhātup 7.31) हुर्ति MaitrS,

Kāth — वृत् ८ 1 (Dhātup 19.44)

वृत्ति ŚB, Bhatt.

the going crookedly । I वक्रता L

going crookedly कुरिकगामिन् mfn

Nir 9.26.

II कुटिलगा - - कुटिलाशय म् (आ)न

Kathas 37.143 — चङ्मण म् W —

चङ् म् RV — दुराशित् म् RV —

हृष्टम् Dhātup — हारः RV, AV

one who goes crookedly हृष्टिन् म्

हृष्टं gone crookedly हृष्टिन्, हृष्टं

म् हृष्टं to move crookedly

हृष्ट्, हृष्ट्यात् Dhātup 7.4 ^{or} moving

crookedly चङ्गमावत् मत्त W.

21/11/21

a crop of corn सस्यम् (ibc & आ)

सस्यानि n pl AV, etc, इत्थ

a crop of fruit फलप्रसूति +

Ragh lord of the fields under

crop उर्वरापनि m (only Voc) RV

8.21-3 yielding a crop in both

seasons (as a field) उभयतः सस्य

abounding असि वृत्

abounding in crops

(as the earth) सस्यमालिनं म्भ R

devastation of the crops मुष्टिवधः

Dai having its crops half grown

अर्धसंजालसस्य म्भ (आ) ॥ MBh 3.3007

production of crops सूति ॥ Bhp.

Crop वृ । II रिश् ॥ ६ (Dhātup 28.126)

रिशति (ved also रिशले) RV.

to crop (herbage) वप् ॥ वपाते, वपते

RV 6.6.4.

Gropping I II रुशत् म् (अन्ती, अती)

२ AV ५.21.१.

10 Cross 106 II लङ् Caus or cl 10 (Dhātup 33.87,

121) लङ्ङयति Mn, MBh, etc — प्रतृ, प्रतरति,

प्रतरेते (Ved प्रतिरति, प्रतिरेते) ऽBr, etc.

II आतिक्रम — आतिवृ — आतिष्ट RV 1.174.9 &

6.20.12 — आतिहृत् — अनुसंचर् — अभ्युत्तृ

ऽBr — प्रक्रम्, प्रक्रामाते R — प्र वितृ, वितरति,

वितिरति RV, TS — विया, वियाति RV, MaitrS,

ऽBr — विलङ्ङ् Caus विलङ्ङयति MBh, Kāṣ, etc

— समुत्तृ, समुत्तराते MBh, R, etc — सू cl 1.3,

सराते (cf also सरते and according to Vin.

7.3.78 also वानाते) सिसर्ति (the latter case

only in Veda) (acc) R.

desirous to cross (the ocean of life)

निस्तितीषत् ॥ (जन्ती) ॥ W enabling

to cross तारण ॥ (ई) ॥ MBh 13.1232

& 6996, Hariv 7022 & 7941, Kathas

67.1 enabling to cross (a river)

पारक mf (ई) n W enabling to cross

(the world) पारक mf (ई) n W

enabling to cross over तारिन् mfn

MBh 6.737 helping to cross over

उत्तारणम् intending to cross a river

वैतरण mf (ई) n MBh to cross a river

उत्तृ, उत्तरति and उत्तिरति (Ved) (with

acc) to cross in a boat पु० ६।

पुनते (rarely पुनति) Māh, Hariv.

to cross over II समुत्तृ, समुत्तरति Māh,

R, etc.

III प्रोत्तृ, प्रोत्तरति Rājāt — समातिक्रम,

समातिक्रामति, समातिक्रमते Māh — समती,

समत्येति Māh, Kāv, etc — सम्प्रतृ,

सम्प्रतरति (acc) Naish to cross over

(a dived) तृ C (rarely A) तरति

RV, etc to cross over the waters

अभ्यन्तृ (acc) RV 10.53.8 — अभिसन्तृ

(acc) Hit 132 to cross (sea etc.) निस्तृ,

निस्तरति MBh, Kāv, etc to cross together

सन्तृ, संतरति (Met also संतिरति rarely A)

RV, etc.

cross n II प्रतीप mf (आ) n ship Bhp, MBh,

R, etc — विषम म् (भा) न MW.

being on a crossing चातुष्पथ म्

ApS 8.18.1 The bending of the legs

crossways under the body in sitting

पञ्चकगन्धिवन्धः Mricch 1.1 a child

which presents a peculiar cross

position in birth परिधः Suse the cross

bar of a lute which holds the strings

दसः Śaṅkha 3.17.

cross-beam II इन्द्रकोतः AV Par, Suis

— तिस्थीनवंशः ChUp 3.11 — वंश्याः m pl

Bhp the cross-beam of a door द्वारवंशः

MānSū. the cross-board of a bedstead

तिरक्षम् AV15.3.5 (७ इ तिरक्ष्य) a cross

line तिर्यक्सूत्रम् IV cross-multiplication

वज्रान्तासः Bijaz — वज्रवधः Col a cross

piece on the pole of a carriage प्रातिघ

in RV, VS the cross-strap (of a couch)

तिरश्चीननामः AitBr 8.12.17 cross-

tempered निषमशील in the cross

-threads in weaving cloth पूरणी f du

Rājat, पूरणम् L a cross-throw (in

wrestling विकर्षणम् MW.

cross-way I चतुष्पथः, चतुष्पथम् TBr1,

उ० २, Kavi, etc — चत्वरम् ६४६५, २१

(Hariv 6433 ff, R 5.43.15), Māh, etc.

II चारुपयः L — द्विपयः L द्विमार्गः (Gul)

द्विमार्गः (Bharat) — शृङ्गाटकः, शृङ्गाटकम्

(ife १ अंका, इका) Māh, R, etc crosswise

जोड़ितनेन having made it abode on

a crossway चतुष्पथकृताश्रयः Gul

having placed crosswise व्यत्यासम् Māh

looking cross प्रतिकूलदर्शने मय्म MIV —

तीक्ष्णरूपेण मय्म Gaut 26.12 marked

with Svastika cross स्वस्तिकार्धः मय्म Be

placed crosswise व्यत्यस्त मय्म Mn 2.72

shaped like a cross वज्ररूप मय्म

Var Br S shaped like a kind of cross

वज्र मय्म W a tree growing on a cross

वज्र चत्वरत्न म Soapnac.

to be cross । I रुष् ८ 4 रुष्याते MBh,

R, etc.

crossing ^१ ~~२~~ । I लङ्घनम् विजिह्व, R, etc —

निस्तारः Bhatt. — प्रतरणम् MBh, Kāv, etc

— परगमनम् R.

। II तरः RV 2.13.12, 8.96.1, Mn 8.404 & 407,

Yājñ (ife), MBh 12, Bhatt. 7.55 — तम् L.

— तारः Jce इस्तार, सुतार — तारणम् — निस्तारणम्

डिह — पारः — प्रतरः — प्रतारः (with gen)

माडिह, R — प्रतारणम् R, Rājat (m c for प्रतरण)

— विठद्वनम् माडिह — वेदितकम् सुसिंह — संतारः

माडिह, R, etc.

The act of crossing over संतरणम् (comp)

R The act of crossing over वितरणम्

म्व crossing a river नदीसंतरः L

• crossing in hands हस्तस्वास्तिकः (if t आ)

Mālatīm, Bāler the crossing of the

or hands
army on the breast स्वास्तेनः Māh,

Mālatīm, Kathās ~~the~~ ~~the~~ crossing of

the hands on the breast स्वास्तेनः Māh,

Mālatīm, Kathās crossing over तरणम्

KātyŚr 1.4.13, R, Vikr, Rājat, Hit

crossing over a river आतरः Rājat

crossing rivers उत्तरणम् Pīncat

crossing the hands स्वासेक्यानम् Bālar

easily crossing over सुप्रतर mf (आ) n

NW a line of clouds crossing the

sun at sunrise ^{or sunset} परिधः Var, MBh,

etc a line of clouds crossing the sun

at sunset परिधः Var, MBh, etc

a means of crossing संक्रमणम् ३१६

a means of crossing (the ocean of

life) निस्तारवोजन् Brahmavol (in astron)

a particular crossing of the planets भेदः

भेदः one who crosses (a river) तरितु,

तरितु म्फु वि० १.२.३४, Kāś, तरितु म्फु

वि० १.२.३४ one who crosses a stream

by the help of his arms दौष्ट म्फु (ई) न

वि० १.५१, Pat one who crosses over

नितरण म्फु M.Bh.

crossing adj. I पारगमिन् kāranda - पारण.

II अतिलारिन् Aitār - अतिवर्तिन्.

being in the habit of crossing (a river)

तत्परि L.

crossing over I पारण ‡ (जा) mābh, R.

II उत्तर - उत्तरण V3, etc crossing over

by means of cars आरित्रपरण ‡ (ई)

RV 10.101.2 desire of crossing तिलोषी

(if) Bhp 9.13.13 desires of crossing

नितीर्ण (with acc or if) MBh 1.4647,

Hariv 5102, R, Razh 1.2, etc.

crossed adj II निस्तीर्ण MBh, Kāv, etc

— उत्तर्ण — प्रतिबद्ध L — समुत्तीर्ण Yājñ, MBh,

etc — तीर्ण R 6, Jāk 7.33, Pāṇ 5, etc.

II पारमित.

not crossed अतीर्ण RV covering (hor)

breast with crossed hands स्वहस्तस्वास्ति

कस्तानी Kathās crossed (as hands)

स्वास्तिनीकृत Cat crossed (as swords)

प्रतिपेष्ट crossed (as the hands) व्यत्यस्त

Mn 2.72 crossed over संतीर्ण easily

crossed सुतीर्ण MABh, R, etc not crossed

over अतिस्तीर्ण one who has crossed

तीर्ण MABh, R one who has crossed over

नितीनि Nir 8.3 one who has crossed

The stream of sorrow अतिक्रान्तातिक्रान्त

Divyâv one who has crossed through

नितीनि Nir 8.9.

to be crossed adj I ^{mfn} अङ्घ्रिनीय / Kathās —

^{mfn} अङ्घ्रिनीय / Kāv, Kathās.

II आतिताय ^m † (आ) ⁿ AV — उत्तर ^{mfn}.

not to be crossed अङ्घ्रिनीय ^{mfn} / anything

not to be crossed अलम्बुषा L. difficult

to be crossed ^{mfn}दुस्तर/Kathās 26.10,

Kull on Mn 9.161 — असुप्रतर ^{mfn}Jātakam

— दुष्पार ^{mfn}MBh, etc easy to be crossed

^mसुपार ⁿf (आ) ^{mfn}RV — सुतर ^{mfn}RV, MBh, etc

easy to be crossed (as a river) सुप्रतर

ⁿm f (आ) ^{mfn}Ragh — सुतर ^{mfn}RV it is to be

crossed तायम् impers Pān. 4.4.91

it is to be crossed over तारितव्यम्

impers हिंसिष्ये 1.12.6, मित्रेण हिंस्ये 1.13

to be crossed (a river) तरणीय^{mfn}/R 2,

तत्तव्य^{mfn}/MBh 7.4706 to be crossed (as a

river) तिलङ्ग्य^{mfn}/Kau to be crossed over

संताप्य^{mfn} (lit and fig) R, Haviṣ (u k for

संचार्य) very difficult to be crossed

सुदुर्गम, सुदुर्गम्य^{mfn}/MBh, R — सुदुस्तर^{mfn}/Hit,

^{mfn}
BhP, सुदुस्तर MBh.

having crossed adj उत्तीर्ण p.

causing to cross adj तारण f (ई) MBh 13.

1232 & 6986, Hariv 7022 & 7341, Kath 67.1.

desire of crossing तिलीषा (ife) BhP 3.13.13.

desirous of crossing तिलीषु mfn (with acc

or ife) MBh 1.4647, Hariv 5182, R, Ragh 1.2,

etc. —

to be desirous of crossing अतृ ^{ति} ~~तृ~~ desid

आतितेतीषति BHP.

to wish to cross उचृ desid उचितेतीषति MBh

तृ desid तितेतीषति (also तितरिषति,

तितरिषति Bhp 7.2.41) Kath Up, MBh, BHP 4.

to ~~wish~~ wish to cross over निस्तृ desid

निस्तितेतीषति (acc) BHP

to wish to reach by crossing तृ desid

तिलीषति (also तिलरेषति, तिलरीषति वि०)

7.2.41) Kath Up, MBh, Bn F 4.

Plotchet n III जहस्त्रम् RV, AV — समङ्कः AV.

Crotolaria juncea

Crotolaria juncea n II शणः (ह also शणम्) AV,

etc.

II अतसो — दीर्घपल्लवः L — मदगन्धा L

— मानुलानो L — मान्यपुष्पः L.

Crotolaria of various species घण्टारवा

Cor 1.1.77, Sch — शणिका L —

शणघण्टिका L a kind of crotolaria

क्षुद्रशणपुष्पिका L — बृहत्पुष्पी. L, घण्टारवा

— महासिता L — स्थूलफला L thread

made of fibre of the Crotalaria juncea

शणतनु m MW.

Crotalaria verrucosa n शणपुष्पिका, शणपुष्पी.

Car, Bhpr.

Croton n जैपाल, जैपालक Bhpz.

a kind of croton । II चित्रकूटा Npz

— जयावहा, जयाह्वा L — ज्वराङ्गी L (v.l

वराङ्गी) — भद्रदन्तिका L — लघुदन्ती

Bhpz. a kind of the croton plant

(bhadra-dantika) कैशरुहा L.

a species of Croton विषमद्रा L p. 2

विषमद्रा.

Croton jamalgota n II जयपाल: Bhp 5.3.201.

II कुम्भिनीबीजम्, कुम्भीबीजम् L - निकुंभारव्यबीजम्

L - बीजरेचनम् L - रेचकः L - ~~बक्र~~ बक्रदन्तीबीजः

L - विशोधनीबीजम् L - सारकः L, सारग mf

(ई) n L.

The croton nut (Croton jamalgota)

कुम्भिनीबीजम्, कुम्भीबीजम् L the plant

Croton jamalgota कुसुमफलः Npr

The seed of *Craton jamalgata* II

कानकम् L — घण्टाबीजम्, घण्टिनीबीजम्

L — शोचनीबीजम् L.

C
Croton polyandrum n. II अनुकूल — उपकुम्भा

Nigh — एरणुपात्रिका, एरणुफल L — औदुम्बरच्छदः

Nigh — चित्रा L — तरुणी L — दशानिकः L

— दाक्षायणी L — नागस्फोटा L — निष्कुम्भः L

— निकुम्भः, also निकुम्भी L — प्रत्यक्प्रेणी

Car, L — मकूलकः Car — मधुपुष्पा — रुक्षा L

— रोचनी L — नाराहट्टी L — विशल्या L —

विशोधनी L — शम्बरी L — शीघ्रा L — सर्पदंष्ट्रः L

— सेतुभेदिनं m L.

^C
eroton polyandrum (yielding a pungent

oil) दन्तिका L.

^C (the plant)
the plant eroton polyandrum / III अणुरेवती

— उडुम्बरदण्ड, उडुम्बरपर्णा — उपाचित्रा L —

कुम्भा L.

Croton tiglium n I-II चित्रा L — तरुणी L —

तित्तिरीफलम् L — दशानिकः L — प्रत्यक्शोणी

Cor, L — मधुपुष्पा — रुक्षा L — वाराहाङ्गी

f — विशोधनी L — शीघ्रा L — सर्पदंष्ट्रः

L — सेतुभैदिन् m L.

the seed of Croton tiglium कनकफलम्

— मलद्राविन् n L,

to crouch vb ।। आली, आलीयते MAh, Hariv,

Ragh, etc.

to crouch down समामेगुह्, समामेगुहते

Hariv - समनगुह्, समनगुहते Hariv.

crouching adj ।। कुरिलेका (Pāṇ 4.4.18)

Vikr.

Crouching down ।। संकोचः Hariv

the act of crouching close to उपवचनम्.

2
15
II संकुचित MW.

crouching down II अवनतकाय —

अवलम्बित Hit — संकोचकारिन् Kājat.

crouched adj I आलोने Māh, R.

crow n 1 I काकः AdbhBr, Mn,

MBh, R, Swar — वायसः Br,

MBh, etc — द्वाङ्गः AV, etc.

1 II अपकृष्टः L — अपकृष्टः L

अप्रहृष्टः L — अरिष्टः L —

आदि m L — आत्मघोषः L —

उतूकजित् m Nigh — उतूकारि

m L — (लोकदृश m L —

- ← एकदृष्टि म Nigh-एकाक्षः L
- ← ऐन्द्रि म Ragh 12.22 —
- ← कटरवादकः L — कटः BHP 5.14
- ← 29, Sāntiś, etc — कटरकः L —
- ← करी L — कागः L — काणः L,
- ← काणूकः Un — कारवः L — कावेतः
- ← Np2 — कृष्णः L — कृष्णशकुनः
- ← TS — कृष्णशकुनि म AV 19.57.

- ← 4, kauṣ, Pārṣ - - कौशिकाराति,
- ← कौशिकारि म L - - खटखटकः
- ← W - - खरः L - - गूढमधुनः L - -
- ← गृहबलिभुज् L - - ग्रामीणः L - -
- ← धूकारि म L - - चक्रिन् म L
- ← - - चलाचलः L - - चिरजीविन्
- ← म L - - चिरंजीविन् म L - -
- ← चिरायुस् म Gal - - जलसूचि

- ← m L जलव्यथ — ताम्राक्ष mb (ई) n —
- ← MBH 8.1908 — दिवाकरः L —
- ← दिवातनः L — दीर्घायुस् m L —
- ← द्रोणः L — द्वारवलिभुज m L —
- ← द्विकः Vām 5.1.15, द्विककारः L —
- ← धूलिजङ्घः L — नगभिद् m —
- ← नगरीवक्त्रः L — नगौकस् m —
- ← नवः L — नाडीजङ्घः — नाभिजङ्घः

L — निमित्तकृत m L — परभृत् m

L — परमृत्सु m L पात्ररीरः (only

L) — पिशुनः L — पीयु m L —

पहृष्टकः W — प्रातर्भोक्तु m L —

अतः MBH — अलिपुष्ट m — अलिभुज

m kathās, BHP — अलिभोजः, अलिभोज

R — भावना L — मलभुज m L —

महानौमि m L — महालोतः L —

महाशक्तिः L — मुखरः L — मौकुलि

m Uttarar — मोक्षक, मोक्षलि m L —

यमः L — यमदूतकः L — रत्नज्वरः L

— रथज्वरः NW — रमति m

(only L) — रामः शकुनिः Kāthk, .

Vishn — तुष्टाकः, तुष्टाकः L — वनवासिन्

m L — वृक L — शक्रजः, शक्रजातः L —

श्रावकः L — सकृत्प्रजः L —

सत्यवाच् m L — सूचकः only L—

सूत्रिन् m L.

as in the fable of the crow

and the palm-fruit कक —

तालीयवत् Hit become a crow

वायसीभूत mfn kathās being

a crow वायसीभूत mfn kathās

the cawing of a crow कौकशब्दः

the crow and the deer काक-

मृगो m du Hit the crow

and owl (as natural ene-

mies) काकौलूकम् common

Pāṇ 2.4.9 the crow and the

quail काकवर्तको m du a

crow (as boding death)

समदुतः Hariv a crow (as

boding evil) समदूतः Hariv

crow bearer काकजीरः (sāy)

RV 6.48.17 crow-bellied

काकोदरः L crow's blood

काकरत्नम् crow-born काकजातः

L crow-concealing काकगुह

mfn gana मूलविभुजादि Pan 3.2.5,

kāś crow-destroyer

वायसान्तकः MBh crow-

drinkable काकपेय anfn Comm.

on Pan 2.1.33 crow-enemy

इवाङ्गराति an L crow's enemy

काकवैरिन् an Mahidh on VS

24.23 — वायसारि, वायसाराति

an MBh, L.

1 I crow-faced 1 I काकवक्त्रः

L — काकमुखा: m pl W —

काकास्या Buddh crow-like

काकगुह्य mfn MW. a crow-like

man गरकाक: Das crow —

nourished काकगुह्य: L crow

offering काकवाते m RTL p 329

crow's sleep काकनिद्रा a crow

supposed to sit upon the

eggs of the kokila) अन्यभूत्

on the crow, the tiger and

the jackal काकव्याघ्रगोमायवः

on ²⁸ pl crow's tooth काकदन्तः

Tyot, etc the crow, tortoise, deer:

and mouse काककूर्ममृगाखवः on

pl Hit the crow, the tortoise

and the rest काककूर्मदियः on pl

Hit crow's wing काकपक्षः

crying out like a crow

काकरव mfn a deer and

a crow मृगकाको an du MW

the fable of the crow and the

palm-fruit काकतालीयम्. ~~का~~

a female crow ¹¹ / काकी Pāṇ 6.3.42

Pat on Vārṣṭ 2, Pañcat, kathās --

वायसी Mricch, Pañcat, Hit.

1 II काविका L the flight of

a crow काकसम्पत्तः kauś 31

& 34 following the manner

of the crow in drinking, of

the deer in eating and of

the cow in making water

काकमृगगोचरित mfn Bhp 5.5.34

having the smell of a crow's

nest काककुलायगन्धिक मफ, AitAr

a hostile crow regarded as

an owl's enemy प्रत्युक्: BHP

in the manner of a crow

काकवत् an iron crow शल्यम्

L — सर्वत्र, सर्वत्र L. a kind

a kind

of crow 1 II अनुभासः ?

a kind of crow कःकेरु म L —

गोष्ठी कुक्कुटः, गोष्ठीगोचरः Np2 —

गौराटिका L a kind of crow

चिरिकाकः MBh 13; III. 123 —

द्विषः L — नशाकः L — फलप्रिया

L — वनाश्रयः L — वृद्धकाकः L

a kind of sea crow पिचुतः L

like a crow काकवत् —

or marks

आकृष्ट मनु MW lines in the

Skin similar to a crow's

foot आकृष्ट मनु Swiss marks in

the skin similar to a crow's

foot ~~आकृष्ट मनु~~ Swiss the mark

of a crow's foot आकृष्ट मनु Swiss

Var. B.S. the preaching crow

आकृष्ट मनु relating to a

white crow श्वेतकाकीय mfn

MBh, Mricch the state of a

crow काकत्वम् kathās — काकता

Mn 11.25 the touching of a crow

काकस्पर्शः Nilak on MBh 12.177.

11 turned into a crow

वायसीकृत mfn Subh a white

crow शुक्लवायसः MW a

young crow काकशावः Pat on

Pān 6.3.42, Var. # 2 afraid

of crows in L an assembly

of crows काकम् kāś on Pān

6.2.37 a bathing place for

crows द्वाङ् तीर्थम् BLP brought

up by crows द्वाङ् पुष्टः L free

from crows निर्वयस mfn Pañc

a multitude of crows काकम्

kās on Pāṇ 4.2.37 a multi-

tude of crows वायसम् Pāṇ 4.

2.37 Sch peculiar to crows

वायस mf(ई)ṇ MBh, kāṇ, etc —

relating to crows वायस mf

(ई)ṇ MBh, kāṇ, etc versed in

in the science of crows वायस-

विद्यक मनु Pat on Pan 4.2.60.

2 Crowbar n । II प्रघणः, प्रघणम् L.

7576 *

crowd २ । I जनौधः R1. 77. 8; 2. 80.

4 — संकुलम् Mālatīm — सम्बाधः

— आकीर्णता, आकीर्णत्वम्.

I II आकुलत्वम् Māh 3. 137 II — लति

† (Pān 6. 4. 37, Rāś v. l.) Śak 2.

6, Śis 4. 54, etc — प्रगलम् Māh

4. 1977 — प्रविदारणम् L — बाहुजन्मम्

L — वीरिः RV 7. 39. 2 — मण्डलिका

Śis ~~सि~~ मुष्कः L — संद्यः MBh, Kāv,

etc — संनिवेदाः Prasanna — समयम

RV — समवायः G.S, Gaut, Mn, etc.

crowd of chariots रथदुग्मि MBh

a crowd of men मनुष्यसभा L

a crowd of people जनसम्वाधः

MBh 1. 7125, Kām a crowd

of people जनकायः Jātakam

(freedom) from the crowd

महमतः AV 12.1.22 (v.l. महमतः)

great crowd महागणः AV, MBh,

Sāntik, Var the leader of a crowd

गुणधारकः W by crowds गुणैः MBh

in crowds गुणैः R, Hariv, BhP

~~गुणैः~~ — गुणं गुणम्, गुणैः,

गुणैः गुणैः moving in dense crowds

सम्बाधवर्तिन (v.l.) सम्बाधवर्त्मन

mfn pl Ragh.

I II अनुकृ.

to crowd together निष्यै, निष्या-

यते VS, TS.

crowding together रस्त्यामनम

crowding together on a road

सम्बाधवर्तिन (v.l.) सम्बाधवर्त्मन

mfn pl Ragh ~~at~~ a time when

there is no crowding in the

streets निःसम्बाधवेला Dāś.

crowding adj । I सम्बाधक MW.

crowded adj । I संकुलीकृत R.

। II अनुकीर्ण — असम्बाध R —

आकीर्ण Mn 6.51, MBh, etc — आसंबाध

R — दंशित MBh 4, 5.7184, Hariv

— निकट-दृष्टि † (आ) W — परिकीर्ण

MBh, Kāv, etc — संनिकृष्ट MBh,

Hariv.

'not crowded'^I असंवाद्य † (आ)

Kād — निःसंवाद्य — असंवाद्य (अ)

cropped (as a path, where a

person blows into his hands to

make a noise and attract notice)

पाणिधम्म Kās on Pāṇ 3.2.37

crowded (as an assembly) सनाथ

Sāntis, Sch a crowded place

where many men live close

together आवत्तः crowded (said

of a hell) निरवकाश f (आ)

BhP.

crowded together । I संकुत f (आ)

MBh, Kāv, etc.

I II पुन्यैवभूत — प्रस्तीत, प्रस्तीम

W — निबद्धि.नं. Sis — संकट

(आ) MBh, Mārk P — समाकुल

f (आ) MBh, R, etc — सुदंशित

MBh.

crowded with I I संकुलित BHP —

सम्बाध. (ये [f आ]).

I II विनिर्णीत (instr or comp)

R, Ragh — संकर f (आ) (ife)

Kād — संकीर्ण MBH — समानुत्

f (आ) (instr or comp) MBH,

R, etc — साद्र Naish, Prabh.

crowded with carriages (and)

horses (and) elephants हस्त्यखर-

यसम्बाध R crowded with many

people' बहुमानुषसंकीर्णम् Gal

crowded with people अनाकीर्ण

W — जनपदाश्रित W densely

crowded with people जनसम्बाध

W in a place crowded with

people आकीर्ण loc Kāvyaad

not too crowded नात्याकीर्ण R

a place crowded with people

आकुलम् R 3. 43. 34 (city) whose

gates are not too much crowded

निराकुलम् f (आ) Kathās.

to become crowded

अनुकूलम् pass

अनुकीयते.

1

triple crower = 三冠: Suśr 1.46

(cf āhālak).

crowing in morning | I

प्रातर्णादिन् m Bhpr.

the crowing of a cock | I

कुकुरध्वनि m — शकुनिवादः .

Crown ॐ I I शेरवरः Hariv, Kām,

Pur, etc.

I II उष्णीषः, उष्णीषम् L — माता Gṛ. Sṛṣ,

MBh, etc — मौलि ॐ † MBh, Kāv, etc.

crown of a tree स्कन्धम् ॐ

RV, TS, AV a crown of flowers

कुसुमावलंसकम् a crown (of rays)

परिवेणः, परिवेशः Viddh, Rājāt.

the crown of the head | I

शेखरः Kathās — मूधन्तिः Kathās.

| II मीनिपृष्ठम् a crown prince

युवराजः R, VarBrS, etc, युवराजन् m

Hariv — (esp. in dram.) भर्तृदारकः

Sāh a crown (said to be

cre^scent shaped) मुकुटः, मुकुटम्

(life & अत) Insar, MBh, Kāv, etc

having a crown मोरिन् म्ह

MDh, Heat having a bald

crown (of the head) ऊर्ध्वमुठ म्ह

VP having a lock of ^{hair} ~~the~~ on the

crown of the head चूडिन् म्ह

गु वलादि a sort of crown

हेरम् L up to the crown of the

head आमूधन्तिम् Kathās wearing

the hair tied to-gether on the

crown उद्यवेणीधर mfn MBh

with a crown-jewel समोविरत्न

mfn MW having 10 crowns दशावर्त

mfn R 5.32.12 having three

crowns त्रिशिखिन् mfn R (B) ३

5.35.18 .

Crown vb I II मातय Nom मातयात्ते Up.

crowning the head with a turban

पट्टबन्धः , पट्टबन्धनम् L .

Crowned adj । I राज्यभिषिक्त RāmātUp

— मुकुटिन् MBh, Hariv, R — किरीटधारिन्.

। II मालाधर — मालावत् R, Sch —

मालिन् Āpast, MBh, etc, माली^{लि} (पुं०) MBh,

मालित (पुं०) Vet.

crowned with स्वर्गधर † (आ)

(comp) MBh, Var Br S, etc star-

crowned तारापीडः L.

crucible n. I मूषः, मूषा, मूषी Märhp,

Kull, L, मूषा L, मूषिका L, मूषी

I II आवर्तनी L — तैजसावर्तनी, तैज-

सावर्तनी L — मुका L — मुषा L

मूषा — मूषिका L — मूषी — शिवात्मिका

L.

an earthen-ware crucible

मृन्मूषा Bhpr melting in a

crucible मूषाकराज Cat a small

covered crucible with a hole

in the side . अन्धमूषा.

Crude न । II कल म् (आ) न L -

साम म् Car, Bhpr.

the crude form of a noun

प्रातिपदिकम् Pāṇ 1.2.45 etc, APrāt,

Sāh (प्रातिपदिकत्वम्, Pāṇ 1.2.45, Sch

(in gram) the crude form of a word

प्रकृति ↓ Sāh, Pāṇ, Sch, Vop

crude iron कृष्णायस् न VarBrS,

Suśr, ChUp 6.1.6, Sch, कृष्णायसम्

ChUp, MBh, Suśr (in later

language) iron (crude) लोहः,

लोहम् nearly crude आपक्क mpn.

cruel adj. I शूर ~~शूर~~ शूर (आ) AV,

TS 6, Mn, etc — दारुण शूर (आ once

इ), दारुणात्मनः Sak — नृशंस शूर (आ)

RV, etc — चवः शूर (आ Var Br S 68. 92,

इ R 2, Vikr, Ragh, etc) MBh, R,

etc — निघृण शूर (आ) MBh, Kāv, etc

हिंस शूर (आ) RV, etc.

I II अक्षमिणः Bhartṛ — अपककप —

अपधृण Kāv — अररिवस RV, अररु,

RV 1. 129.3 — अस्तकरुण Mālatī

— इत्वर † (ई) L — उग्र — कठिन

Kum, Amar, etc — कठिनचित्त,

कठिनहृदय — कठुर † (आ) Tcān —

कठोर † (आ) Pañcat, Sāh —

कठोरचित्त Sāring, कठोरहृदय Sāh —

क्षुद्र † (आ) L — खर † (आ) W —

रवरु U_g — कुद W — क्रूरकर्मन

MBh 3. 13253, R, Pañcat, Vel —

• क्रूरकृत T Bh 1 — क्रूरचरित,

क्रूरचोष्टि Pañcat — क्रूरवश

द्यातुकं L — जरठ W — जालम f

(इ) L, क्रूर — दुष्टुक L — दुद,

दुहादिन L — धमन L — निदिय

f (आ) MBh, Kāv, etc — निष्करुण

1522
4
f (आ) Mariv, Kāv, etc — निष्कप

Prasann — निस्त्रिंश Kāv, Pañc —

निःशूक Mear, Singhās — पटु f

(पटु or पट्टी) L — पथिवाहक L

पलाश L — पाषाणहृदय MW —

जीभत्स f (आ) L — मलिनमुख

(only L), मलिनारथ W — रेप L

— रेफस — वक्र f (आ) Kāv,

Kathās, Sāh — वाम f (मा) Kāv,

Pur — वामन f (इमा) ~~Kalp~~ Kālp

— शिवापर AV — सनिवृण R

साहसिक f (इ) Mn, MBh —

साहसिन Nār — हननशील MW

हृदयप्रस्तर śak.

not cruel अक्रूर — अतृशंस

f (आ) addicted to cruel

practices क्रूरचारित cruel and

hard निस्त्रिंशत्केश Kāv cruel

(as a person) रुक्ष † (आ) MBh,

Kāv, etc cruel (as a speech)

रुक्ष † (आ) MBh, Kāv, etc

विष्णु W a cruel man तागः

L a cruel man (of Yama)

अयकष Jātakam cruel-minded

शूर कुटिल MBh 1.154.7, शूरमानस

MBh 1.209.3 --- निष्ठुरमानस

MärkP cruel (said of persons

and things esp. words) निष्ठुर

MBh, Rāv, etc a cruel servant

(of Yama) अयुक्तं Jātakam

cruel to. अवसत् f (आ) (loc)

Ratnâv cruel to all सर्वस्य च

~~and~~ f (3A) Kāv, Rājat, etc

cruel treatment निशितानः,

निशितानम् Uttarar exceedingly

cruel संरक्षितम् Vikar 3.20

following cruel practices

शूराचार Mn 4.246 having a

cruel feeling towards दारिद्र्य

(loc) Mcar 3.43 in a cruel

manner. निरनुक्रोशतः Panic of a

→ cruel nature. क्रूरस्वभावः m L

of (violent i.e.) cruel practices

सिग्मगति BHP 4.10.28 to make

a cruel - निष्कर्षणी कृ Kathās.

very cruel । I भृशदारुणः Val —

सुदारुण f (आ) MBh, R, etc —

सुनिष्ठ MBh.

I II व्यासतम ४ (आ) W

सुदृशंसकृत MBh.

cruelty I I क्रूरता Mn 10. 58

क्रूरत्वम् — क्रौघम् Mn 12. 33, Sak

7, Var Brh S, Kathās 106. 130 (pl)

— अक्रूरणत्वम् — निर्दयत्वम् Rv —

निर्दृणा, निर्दृणता (Bhāṣṭṛ)

निर्दृणत्वम् (Mārkaṇḍeyya) — चण्डिमनः

m (g पृश्नादि) Bālar 3. $\frac{2}{3}$.

I II कापातिकत्वम् Mālatīm —

क्रूरम् AV, Ait Br 1. 26, Mn 1. 29;

etc — निरनुक्रोशः R — निस्त्रिंशत्त्वम्

Rājat — नैद्युज्यम् Mālav, Kathās

— रौक्ष्यम् MBh, Ragh — सहोवलयम्

MW — साहसम् (यु० f आ) Gant,

Āpast, Nār — साहसिकता Kathās

— हिंस्र Mn 1. 29.

absence of cruelty आनृशंसम्

Mbh, Mn, Ap — आनृशंसम् MBh

Gaut 5. 45 cruelty to animals

प्राणिपीडा W great cruelty ~~हिंस्र~~

महासाहसम् W inward cruelty

अन्तःक्रोधम् Ragh, Sch one who

follows the one passion of

cruelty साहसेकान्त रसानुवर्तिन MW

one whose only feeling is cruelty

साहसेक रसिक W.

to act cruelly दारुणाग्र Nom

दारुणाग्र Naish 1. 80 acting

cruelly नृशंसकारिन, नृशंसकृत्

mfn

MBh acting cruelly against

others, प्रतिरोधकमन ^{mfn} LR behaving

cruelly कुराचार mfu Mn 4.

216 — कुरसमाचार mf (आ)

n R 6. 98. 23.

Crumble pl I II प्रभिद् Pass प्रभिद्यते

SBz.

to crumble and scatter उपप्रभिद्

TBr
P 1.1.3.5 to crumble away

विम्रित्, विम्रित्यति SBz to crumble

into dust or powder विध्वंस,

विध्वंसते (rarely विध्वंसति) SBz, etc

to crumble into powder विध्वंस,

विध्वंसते (rarely विध्वंसति) ऽBr, etc

to crumble to pieces विशृ Pass

विशीयते RV, etc to crumble Up

संह , संहरति, संहरते Up, MBh, etc —

संवृत् caus संवर्तयति MBh, R.

(esp.) crumbling earth पुरीषम्

VS, TS, ऽBr, Eur. 525 crumbling

soil पांसु m AV, etc crumbling

to pieces विशीर्णिता kām.

crumbling away संकयुक mfn ŚBr

crumbling to pieces विभ्रंशिन mfn

crumbling up (applied to Agni as the

destroyer of the body) संकसुक mfn

AV not crumbling to pieces

अविभ्रंशिन mfn ŚBr 3, Kāty Śr, ~~Golth~~

Golth.

Crumbled ^{adj} I II उपप्रभिन्न TBr 1.2.13 -

परिभिन्न SBr, R.

not crumbled I II अपरिभिन्न SBr

crumbled off from निःस्तृत (abl)

grihyās (v.1 निःस्तृत).

to cause to crumble I II

विध्वंस् caus विध्वंसयति MBh, kāv,

etc.

Crumple ५६ । II आमृद् , आमृद्वाति .

Crupper   २   । I वातबन्धः MBh ,

वातबन्धनम् MBh .

a (horse's) crupper पुरछोरिका,

पुरछबन्धः Gal .

crush pl I शुद् caus क्षोदयति Suś —

सम्पृद् caus सम्पदयति R, Bhp — सम्पृद्,

सम्पृद्नाति, सम्पदति TS — पिप् cl 7

(Dhātup 29.15) पिनाष्टि (rarely ā) RV,

etc — निष्पिप्, निष्पिनाष्टि MBh, Hariv,

R, etc. ~~see~~

I II अवम्पृद् MBh, Hariv, R — आदो,

आदाति, आघाति AV — आद् P. ā —

आपीड् caw भापीडयति ĀsūGṛ, R, etc

— आवध् P — आस्फुट् caw आस्फोटयति

आस्फोटयति Kathās — उपमृद्, उपमृद्धानि

Naish, Comm on BṛĀṣUp — कुट् cl 10

कुट्टयति (Dhātup 32.23) Bhr̥p, AV,

Paṇḍis — खण्ड cl 10 खण्डयति Pañcat,

Bhatt — खलीकृ Mṛicch, Kāt, Hcar,

Kathās (sometimes confounded with खलीकृ)

— घृष् ८१ । घर्षति Pañcat — पूर्ण

८१ 10 -पूर्णयति MBh, R, Pañcat, BhP,

Kaṭhās, etc — जम् caus जम्भयति RV,

AV, VS ¹⁶ 26.5 — तृह् ८१ 7, RV, AV, TS

1.5.7.6, SBh, Bhatt — निघुष् caus

निघोषयति RV — निबृह् caus निबर्हयति

RV, MBh, etc — निबृह्, निबृहति RV

— निमृ AV 10.1.17 — निमृद्, निमृद्नाति

Ap 52 — निजृ caus निर्जयति Bhp —

निर्मय् , निर्मन्य् , निर्मन्याति, निर्मन्यते RV,

निर्मयति, निर्मयते MBh, निर्मन्नाति Kāh,

MBh, Mahiv, etc — निष्पिष् caus.

निष्पेषयति Pshab 2.33 (p. l निःशेषयति)

— निःशृ , निःशृणाति AV — परावध् RV

1.38.6, AV, TS — पराशृ , पराशृणाति

— परिस्व परिनुद् , परिनुदति MBh —

परिपिब् (only p-t पिपेब) R — परिमृद् ,

परिमृद्भाति , परिमृदति (ep also परिमृदते) MBh ,

Kāṣ — पिब् caus पेबयति G₂S, MBh ,

Caṣ — पुंस् cl 10 पुंसयति Dhātup 32.

ḡM — पुथ् caus पोथयति MBh, Hariv

— पेबिक् MBh — प्रक्षुद् , प्रक्षुणति Bhatt

— प्रचूर्ण् , प्रचूर्णयति (only caus प्राचुचूर्णत्)

Bhatt — प्रतिपिब् , प्रतिपिनष्टि MBh, ChUp,

MAh — प्रतिहन् , प्रतिहन्ति (ep also Ā)

RV — प्रभञ्ज् , प्रभनक्ति RV, etc, —

प्रमृण् , प्रमृणाति RV, प्रमृ , प्रमृणाति RV, AV

— प्रवृणा , प्रवृणाति ĀpŚ — प्रशृ , प्रशृणाति

प्रशृणाति RV, ŚB₂, KātyŚ — भिद् caus.

भेदयति, भेदयते MAh, Haśu, Hīt — मृ

cl 9 (Dhātup 31.22.26) मृणाते RV, AV,

B₂ — मृण् cl 6 (Dhātup 28.41) मृणाते

RV, AV — मृद् cl 9 मृद्वाति (cl. 1) मदति,

मदति, MBh) MBh, Kāv, etc — मृद् caus

मदयति MBh, Kāv, etc — मृद् intens

मर्मन्ते मर्मन्ते (only imper marmā RV 2.23.6)

— म्ले caus म्लापयति Kāv — विध्वंस caus

विध्वंसयति MBh, Kāv, etc — विनिर्मथ् (or

विनिर्मन्थ only विनिर्मन्थ) Kathās — विनिषिष

विनिषोनाष्टे MBh, Kāv, etc — विपुथ् caus

विपोथयति, विपोथयते MBh, Hariv, R —

विमृद्, विमृद्वाति, विमर्दति Mn, MBh, etc —

• विरुज्, विरुजति RV, etc व्री (or व्री) cl 9

व्रीणाति, व्रीणाति Bṛ — शृ cl 9

(Dhātup 31.18 शृणाति RV, AV, Bṛ — संरुज्,

संरुजति RV — संवृत् caus संवर्तयति

MBh, R — संशद् caus संशतयति MBh

3. 865 — संशृ, संशृणाति Bṛ, ĀṅvGṛ

— संहन् , संहन्ति RV 9.14.4 — ~~समाभ~~

समाभ्रिषीद् , समाभ्रिष्यति Hariv.

।।। मुट् ल 1.6.10 मोटयति, मुटयति, ~~मोच्यति~~ ^{मोटयति}

Dhātup 9.38, 28.81, 32.72 — मुड् ल

। मोडाते Dhātup 9.38 (u. l. for मुट्) —

मुण्ड् ल । P Dhātup 9.38 (u. l. for मुट्)

मुष्टति

— मुण्ट् ल । मुष्टति Dhātup 9.38 (u. l.

for मुट्) — शुण्ड् ल । शुण्डति Dhātup

9.40.

about to crush समिधार्दिषु MBh MBh

• to crush by rubbing आमृद्, आमृद्वाति

to crush down प्रमृद् प्रमृद्वाते

MBh, R, Hariv, etc — समुद्य caus

सम्पादयते MBh, Hariv to crush into

• pieces अवपिष् Suss to crush like

a flower पुष्पमायम् (with root मय्)

Bālar

Bālar to crush out अभिप्रातापेष् Bālar.

to crush together ।। संक्षुद् , संक्षोदति

MAh, R, etc.

।। संह , संहति, संहते Up, MAh, etc

संनिर्मथ्

— संनिर्मथ् Pañcah — सभ.ह, समाहरत

समाहरति, समाहरते Bihag — सम्प्रवृद्धि,

सम्प्रवृद्धि शति Apāh.

to crush to pieces ।। साम्पेष् , साम्पिनाष्टि

RV, etc — विमृद् caus विमर्दयते Kāv,

Pur. १६६४

II

प्रपिष्, प्रपिर्नाष्ट Pañcat caus प्रपेषयति

Susht — संघट्ट, संघट्टते R.

to crush with the hands हस्तवर्तम् Bhattach.

crushing n II विमर्दः MBh, Kāv, etc

— प्रमर्दनम् Hariv.

III आदानम् Jaim — आमर्दः Śukr, MBh

— लृंहणम् Pāṇ 8.4.2. Kāś — निघर्षः

Kāv — निस्तर्हः (Gal) निस्तर्हणम् (L) —

परिमर्दः MBh, परिमर्दनम् L — पेषणम् MāṇḍP

— प्रघर्षणः Kāv — प्रभंगः R — प्रावदलनम्

Māṇḍ — भञ्जनम् MBh, R, etc — मलनम्

मोहनकम्
L — मोहकणम् Chāndom — रोडः L

— शीर्षि + Vop — संघातः (rarely)

संघातम् (H & A) MBh, Suśr — संशरः

VS, TBz.

the act of crushing II विमर्दनम् (विमर्दना)

Gaut, Āpast — मर्दनम् Kāv, KaHās, BhP

— पेषः Sis.

II मोटनम् Mṛicch, Śukas.

the act of crushing utterly विमायः

TBz, SBz # crushing down निकुटनम्

Var crushing into pieces क्षोदः Bālar

crushing to pieces संयूषनिम् Alamkārat.

crusher n II जम्भन mf (ई) n AV 10.4.15,

MBh 6.807 — निमृद् m ApŚr — निमृच्

AV 4.3.5 — पराशरः RV, AV — पराशातयितृ

m Nir 6.30 — प्रभंगः RV — निमृक् m n.

Mn, Bālar — विमथितृ m SāṅkhŚr

— स्फोटनः MBh.

crusher of Daityas and Dānavas

दैत्यदानवमर्दिनः MW crusher of Madhu

मधुमयः Ragh, मधुमघनः Kāv, BhP,

Chandam crusher of pralamba

प्रलम्बाभर्त्ता m L crusher of the demon

~~Santa~~ Sakata शकटासुरभञ्जनः

Pañcar one who crushes प्रमर्दिनृ mfn

MBh one who crushes (as a demon)

जम्भः AV 2.4.2, 8.1.16, Kauś.

crushing adj II सम्यदिन् Bhatt —

विमर्दन MBh, R, etc — निवर्हण MBh, R,
etc. ^{††}

II अभिप्रमुर् RV 10.115.2 — अवमर्दन R

3.35.114 — आददिर RV 10.78.16 —

आमदिन् R — जम्भक (Pāṇ 7.1.61, Kāś)

ibc RI.30.9 — जम्भन † (ई) AV 10.4.15,

MBh 6.807 — तर्हण † (ई) RV 7.104.4,

AV 2. 31.1 — विनिवर्हण, विनिवर्हिन् MBh —

प्रमर्दक Lalit, प्रमर्दन MBh, R, Hariv, प्रमर्दिन्

(i)c) Hariv — प्रमृण ऋ (आ) RV, TBh

— मथितृ (i)c) Ānand — मर्दि, मर्दक (i)c)

— मर्दन ऋ (ई) MBh, Kāv, etc — मर्दिन्

(i)c) Mn, MBh, etc — मोटन, प्रमर्दिन् RV

— रुज् i)c MBh — रुज ऋ (आ) RV, VS

— विदारण ऋ (ई) MBh, R, etc — विमर्दक

Harivṛ — स्फोटन Harivṛ, Mārkaṭ.

crushing down प्रमर्दन Lalit, प्रमर्दन

MBh, R, Harivṛ — सम्प्रमर्दन MBh —

विमाघिन् Kathās. crushing enemies

शत्रुमर्दन Kathās crushing Pisācas

पिशाचजम्भन AV crushing the Dasyus

दस्युतर्हण RV 9.47.2 crushing the

heart हृद्घोतन AV crushing together

समाहर R.

crushing to pieces । I विमर्दिन् MBh,

VarBṛS, etc — निर्मथिन् Rājat.

II निमथिन् Rājat.

~~cr~~ crushing words वाक्यवज्रम्, ~~वाक्य-~~

वाक्यवज्राणि R.

crushed adj । I क्षुण्ण Suśr, Pāṇ 4.2.92, Kāś

— प्रक्षुण्ण Bhaṭṭ — विमर्दित R, BṛhP —

निषिष्ट MBh, etc.

I II अवमर्दित MBh 3.874, R — आहत

— उत्पिष्ट MBh, Ratnāv

Sis₁ — निषिष्ट AV — निर्मथित MBh,

Kāv, etc — पराशीर्ण Nir 6.30 — लट

RV 1.6 — परिपिष्ट MBh — परिमृदित

Bhavab — म्पिष्ट पिष्ट RV, etc — प्रतिपिष्ट

MBh, Sus₂ — प्रपिष्ट SB₂, Kāty₂ —

प्रमर्दित R — प्रमूर्ण AV — प्रवृत्त AV, B₂

— मूर्ण AV, B२ — मृदित AV, etc —

लुलित MBh, R, etc — विपोथित MBh,

Hariv, MārkhP — विभग्न PañcavB२,

Samhit Up, etc — व्रीन — शकलीभूत

MBh — शीर्ण SB२, etc — शूर्त RV1.

17M. 6 — सम्पिष्ट MBh, R.

not crushed भक्षत the Asuras and

Rakshases are being continually crushed

असुररक्षसानि मृद्यमानानि यन्ति SBz

1-1-4 crushed asunder विदष्ट Suiz

crushed by mountains शैलरुण Ragh

crushed leaf मोटकम् L crushed

together समुत्पिष्ट Suiz crushed to

pieces प्रभञ्ज MBh, R — विमथित

Śāmbh Śr, MBh, etc greatly —

greatly crushed समुत्पिष्ट Suiz

having a crushed banner विमृदितध्वज

R much crushed सुसम्पिष्ट RV one

whose efforts are crushed हतोद्यम

Bcar 13.71 (conj).

to be crushed I II लुंहणीय Pan 8.4.2, Kās.

difficult to be crushed दुष्पेषण & mbn

ApS₂ 8.5.40 Comm liable to be

crushed मृणालम् (also मृणालः १)

अर्ध-चर्दि, मृणाली MBh, R) MBh, Kāu, etc

to be crushed down मर्दनीय mbh Kām,

मर्दितव्य mbh MBh

to be crushed ।। पेषणम् या — वट् pass

वट्यते — शृ pass शीर्यते RV, etc —

संशृ pass संशीर्यते RV, AV.

MBh.

to desire to crush मृद् desid मिमर्दिषति ~~MBh~~

wishing to crush down मिमर्दयिषुं mbh
MBh.

the crust of a crab । II फर्क राखि

n swr 2.389.17. a kind of

a kind of crustaceous animal

शतकुलीरकः swr.

Cruth n I II खृगालः RV 2.39.4, AV

3.9.31

1

Cry   वृ । I विरु, विरुवति, विरवति,

विरीति . Kar, Kathās, etc — विरु,

विरुवति, विरवति, विरीति Bhatt —

नादम्, शब्दम्, स्वनम् नदति — नदत्

। (Dhātup 3.17) नदति (ek. नदते)

AV, etc.

। II आनु A — किलकिलाय Nom

किलकिलायति, किलकिलायते kāranda

नद् intens नानद्यते MBh — परिगर्ज्, ,

परिगर्जति R — परिदिव्, परिदेवति,

परिदेवयति (rarely A) MBh, Kāv, etc

— प्रत्याह, प्रत्याहरति MW — रट् ८।

(Dhātup 9.10) रटति Kāv, Var, Kathās

— रस् ८। (Dhātup 17.63) रसति

(rarely रसते) ऽBr, etc — रास्

८। (Dhātup 16.25) रासते MBh, R, etc

रुद् ८ 2 (Dhātup 24.59) रोदति (ved
and ep. also रुदति, रुदते, रोदति, रोदते)

RV, etc — रुवण्य Nom रुवण्यति RV —

वाचम् ऋ, वाचम् ईट्, वाचम् इष् —

वाश् ८ 4 (Dhātup 25.54) वाशयते

(ep. also वाशयति, ved and ep. also

वाशति, वाशते) RV, etc — व्याह,

व्याहरति, व्याहस्ते Kāty Śr — शब्दाय

Nom शब्दायते (exceptionally also

शब्दायते) Nir, MBh, etc — सम्प्रणद् ,

सम्प्रणदति, सम्प्रणदते R — स्यम् ल ।

(Dhātup 19.78) स्यमति Bhatt —

हुवन् Nom हुवन्यति RV.

। III कच् ल । कचति Vok — कण् ल

। कणति Dhātup 13.6 — कद् ल ।

कदते Dhātup 19.10 — कन्द ल ।

कन्दति — निःषण् — ~~Haaring~~ लट्

८ ! लटति Dhātub १.११.

inclined to cry रुददिषु म्भ

Bhatt intending to cry aloud

फुल्कर्तुमानस् म्भ MW to begin

to cry प्ररुद् , प्ररोदिति Sāṅkhye,

MBh, R, etc — प्रणद् , प्रणदति

MBh, R to cry (as a bird)

कू ८ 2 कोति (ved कवीति, Pāṇ

7.3.95) ८ 1 कवते (Dhātup 22.54)

or ८ 6 कूवते (Dhātup 2.8.108) or

८ 9 कूनाति, कूनाते Bhatt

to cry (as a peacock) केकाय

Nom केकायते Vasant to cry

about परिवाश (only A imph

पर्यवाशन्त) (acc) MBh

to cry after (food) प्रतिनर्द ,

प्रतिनर्दति, प्रतिनर्दते MBh, Hariv

to cry after one अनुक्रन्द RV 8.3.10

to cry against प्रतिनर्द, प्रतिनर्दति,

प्रतिनर्दते MBh, Hariv .

to cry aloud I घुष् ८ ।

घोषति RV 1.139.8, MBh 13.14,

R, etc — रु ८ 2 (Dhātup

Example 24.24) रीति, रवीति (ved also

रुवति, रवति, रवते) RV, etc —

मुक्तकण्ठ mkt (BhP), मुक्तकण्ठम्

(kāv, Kathās) with कण्ठ्, रुद्,

etc.

III आघुष् P RV (also आघोषले

RV 1.83-6) VS — कू intens

कोकयले (Nir, Pāṇ) कोकवीति,

चोकूयते (Pāṇ. 7.4.63 Kāś.)

Bhatt — प्रगुर RV 1.173.2 —

प्ररुद् , प्ररोदिति Śāṅkhya, MBh, R,

etc — शस् intens शशस्यते MBh

— कच् intens (only अवावचीत्)

RV 10. 102.6 — विघुष् (only प

विघुष्य) Mn 8.233 — विरुद् ,

विरोदिति MBh, Bhp — शब्द ए 10

शब्दयति ङि, Pañcat, Bhp -

शब्दकृ - संनद, संनदति MBh -

संनद ccus संनादयति MBh -

स्यम्, cl 1 (Dhātup 19.78)

स्यमति Bhatt to cry at

the same time संवाश (only

intens संवाशन्त) RV to cry at

defiantly समभिगर्ज, समभिगर्जति

MBh to cry frightfully घुर

cl 6 घुरति Bhatt 14 +

to cry from above (as a bird

on a tree) निक्कन्द cl 1 निक्कन्दति

Nir 9.4 to cry loudly निष्ण

निष्णति (rarely A) RV, MBh, etc.

to cry out I I क्रुश cl 1

क्रुशति (rarely A) RV, AV, MBh, etc.

— क्रब्द intens कनिकान्ति (कनिक्रन्ते,

AdbhBr) RV, AV — उद्दुष, उद्दोषति

MBh — विक्रुश, विक्रोशति (ek.

also विक्रोशते) Mn, MBh, etc — उब्बद,

उब्बदति MBh, R, BhP, Kum, Pañcat

— विनद, विनदति MBh, R, etc —

विनर्द, विनर्दति, विनर्दते MBh, R, etc

। II अतिवृत् RV 1.173.2 —

अवक्रन्द RV — आध्मा, अधमति

— आरु, आरोति, आरवीति VarBrS,

R, Bhatt — उत्क्रोति Sarash —

उत्क्रुश, उत्क्रोशति MBh, R, Märk P —

कू ५ २ क्रोति (ved कवीति Pāṇ.

7.3.95) ७२ ५ १ कवते (Dhātup —

22.54) ७२ ५ ६ कुवते (Dhātup 28.

108) ७२ ५ १ कूनाति, कुनाते Bhatt.

— निनद् , निनदति MBh, R, etc —

प्रध्मा , प्रधमते चUP 6.14.1, Śaṅk

— विगर्ज् , विगर्जति MBh — विरस् ,

विरसति Hariv, Bhattach — सम्प्रणद् ,

सम्प्रणदति , सम्प्रणदते R .

I. III विड् व । वेडति Dhātup 9.30.

V.1 . to cry out against

प्रतिवाश् , प्रतिवाश्यते RV, TāndBr,

Laty, Var. to cry out aloud

व्याक्रुश, व्याक्रोशति R to cry out

out अभिक्रुश AV, etc — आक्रुश

to cry out in return प्रतिवाश,

प्रतिवाश्यते RV, T and Br, Laty, Var.

to cry out loudly I I

उद्गर्ज, उद्गर्जति Kathās — प्ररु,

प्ररोति RV.

I II रस intens शरस्यते (or शरास्ते

Gr) Bhatt.

to cry out together I संक्रुश,

संक्रोशति (rarely संक्रोशते) R, MBh

II समाक्रन्द, समाक्रन्दति, समाक्रन्दते

MBh — समुन्नद, समुन्नदति MBh,

Hariv to cry ^{out} together with

संक्रन्द (only or समक्रान्) (instr)

RV to cry piteously कन्द

cl । कन्दति, कन्दते RV 10-95.13,

MBh, etc — समाकन्द, समाकन्दति,

समाकन्दते MBh to cry round

about परिकन्द (acc) (only acc

caus पर्ययिकन्दत्) RV to cry to

प्रतिरु, प्रतिरोति (acc) Var

to cry together संरु, संरोति

Bhatt to cry to-gether

संवाश् (only intens संवावशन्त)

RV to cry together with

संक्रन्द (only acc समक्रान्) (instr)

RV — परिवाश् (only ~~&~~ impt

परिवाशन्त) (acc) MBh — to cry

towards आरु , आरोति , आरवीति

to cry with all one's might

मुक्तक ४ mfn (BhP) मुक्तक ४म् (Kaw,

Kathās), with शब्द, रस, etc

to cry with sorrow आक्रन्द

P Ā MBh 3.2388, BhP, etc to cry

without interruption आक्रन्द

caus L.

Cry ॥ I क्रन्दः AV 11.2.2 & 4.20 —

क्रोशः VS 30.19, TS 7 — आक्रन्दितम्

Ragh 2.28 — आरवः (Pāṇ 3.3.50)

— आरवः (Pāṇ 3.3.50) — रवः RV,
etc.

। II आरहितम् Daś - आरुलम् R - -

गेलवः AV 6.16.3, 12.5.47.49 —

टंकारः Kād, Bhp 3.17.9, Uttarar, Rājāt

5.417.54h, टंकारः Bālar 1.46 & 49,

Rājāt 5.422 — टंकारश्चः Kād

— टंकृतानि n pl Rājāt 2.99 —

निहृदयनम् Kpr — प्रणादः MBh, R —

रासेतम् Kav, Rājāt — रावः MBh,

Kav, etc — रुद + — वमु m RV, TBz

— वादः Ait Br — वाशिल m MBh, R,

VarBrS, Kathās — विक्षानाः m pl Bhatt

— शब्दितम् Pañcat — (in ritual)

श्रावितम् ŚBr — संघुषितम् Bhatt

— सारस्यम् Nalod — स्तुम् + RV

— क्षानम् .

any cry घोषः RV, AV, etc —

रुतम् (often रुतानि n pl) KātyŚr,

MBh, Kāv, etc a cry challenging

battle सिंहध्वनि m Kun

cry for help यामहूति + RV

the cry him (used also in ritual)

हिङ्कारः vs, Br, Srs a cry of
alarm विकुष्ठम् Yajñ R,

विक्रोशः MBh the cry of a bird

कूजितम् R, Mālav, Vikr, etc

cry of any animal बुक्कारः L

cry of grief क्रन्दनशब्दनि m Hit

a cry of help विकुष्ठम् Yajñ, R,

विक्रोशः MBh cry of joy

नन्दिघोषः MBh, R the cry of peacock

केका MBh, Mricch, Megh, etc,

केकारवः Kad a cry of sorrow

काकु + Vakra m2, काकुवाय् m. L -

the cry of the Cakra - vaka

संकुजितम् Sirksh the cry of the

Indian Cuckoo

~~Indian Cuckoo~~ कुहरितम् L

the cry of the Kokila कुहरितम् L

— कुहरवः MBh 15. 724, कुहरवः

Naish 9.38 a cuckoo's cry

कुहृ Subh 1688 having the cry

of a cat माजरिकणः L imitative

of the cry of birds पकापका

onomat, MBh . a loud cry

महाशब्दः MBh, Kathas -- प्रोक्कृष्टम्

Hariv making a cry कृतरव mfn

making a harsh cry महाप्रणम्

L onomat imitation of the cry

of the ass का Bhp 10.13.30

a pleasant cry सुघोषः W

to answer to a cry अनुरस

to raise a cry प्रकुश, प्रकोशाति

MBh, R to relax the throat

i.e. to raise a cry मुच, 1.6

मुच्चति, मुच्चते (with कण्ठम्)

uttering a shrill cry मुष्मुम्

mfn RV, Sāṅkhśr uttering the

cry resembling the cawing of

the crow काकाकृत् mfn MBh

8.1932 (V.L.) with a cry साराव

mfn Kathās with a cry of

alarm सविक्रोशम् MBh.

Cries = चीत्कारः MBh 7.6666;

Kathās 73.240, Hit, चीत्कृतम् Kād,

Bālar, Hparis 1.45 — अभिरुतम् R.

accompanied with cries चीत्कारवत्

mfn Mālatīm 1.1 the cries of

Dātyūha कुहकुहारावः Bālar 28.13

confused cries of a multitude

घोषः RV, AV, etc cries expressing

joy किलकिला (an onomatopoeic

word.) MBh, R, Mcar, Bālar

cries expressing joy किलकिला

Divyān (किलकिल) cries of joy

चर्भरी L, चिर्भरी, चर्भरी cries of

monkeys) घुरघुरावः H Paris 2.734

घुरघुराघोषः cries of victory

घोषः RV, AV, etc festive cries

यचरी W.

filled with cries । I संनादित

mbn MBh, R filled with cries

परिसंघुष्ट mbn MBh.

। II अवघुष्ट mbn MBh 13.522

— उद्घुष्ट mbn R — घुष्ट mbn

Hariv 1125 — हासकृत mbn

Bear filled with cries (af

animals) रुत mfn AV, etc —

विरुत mfn (instr of comp) R, Bhp

full of cries सशब्द mf (आ) n

Kav, Kathas, Rājāt loud cries

महारवः Hit — महारवः Hit one

who cries for help विक्रोष्ट m

Yājñ 2.234 one who cries out

रवितृ mfn Ait Bz one who

makes cries of pain कृतनिनाद

mfn running to where cries

for help are ^{heard} आक्रन्दित mb (ई) २

Pāṇ. M. M. 38.

to fill with cries । I संनद्

caus संनादयति MBh, R, Kathas

Hariv — निनद् caus निनादयति

MBh, R, etc — to fill with cries

विनद् caus विनादयति MBh, Kāv,
etc.

। II उद्धुष् , उद्धोषति — नद्

caus नदयति, नदयते MBh, Kāv, etc

— प्रतिनद् caus प्रतिनादयते MBh,

R, etc — व्यनुनद् caus व्यनुनादयति.

Bhag to raise ferocious cries

अभिगर्ज् MBh, etc to utter

(cries) प्रक्रुश, प्रक्रोशति (acc) R

understanding the cries (of beasts)

रुतरा mbn MBh, रुताभिज्ञ mbn

Kathās understanding the cries

(of birds) रुतरा mbn MBh,

रुताभिज्ञ mbn Kathās uttering

cries in the rainy season

वर्षाघोषः L uttering loud cries

महास्व mb (आ) n MBh, Hariv, Mark P.

Oxying n I I कौशनम् Susr 3.9.10

— आक्रन्दः Mn 8.292, R — निन्दः (निन्दम्

chup 3.13.8) निनादः MBh, Kāv, etc

— विरावः MBh, Kāv, etc — आरवः

(Pāṇ 3.3.50) •

I II अवक्रन्दनम् L — आकुष्टम् Susr

— आरुतम् R — कुष्टम् L — गर्जनम्

R, Hit — गर्जितम् MBh, R, etc,

गर्जितस्वः ऽवरंगि — नादः RV, etc —

रटितम् Kād, Hcar, Rajat — रुद् (प्ले)

— रुदितम् Kāv, VarBrS, Kathās, etc

— विघोषणम् W — विराविणी W —

विरुदः, विरुदः, विरुदः W — समाक्रन्दनम्

Bharts.

the act of crying रुदनम् Hariv

— परिरटनम् w the act of

crying aloud उद्गादनम् Katyār,

Vait the act of crying out

उत्कुष्टम् MBh answered by

crying प्रतिरुत म्भ Var crying

after the clouds घनरवः, घनतोसः

L crying all round परिराप

m pl RV crying aloud फुत्कृति

† R crying at day break

उषःकलः L crying harshly

पण्डरवः Pañcat 1.10.०

crying hideously घोखाशनः L,

घोखाशिनः m L

घोररासनः crying long चिरम्भणः

L crying loud बृहद्वाचिनः

m L the crying of a child

शिशुकन्दः Pañ 4.3.88, शिशुकन्दनम्

W the crying of an infant

शिशुकन्दः Pān. 4.3.88, शिशुकन्दनम्

W.

Crying out I I कन्दनम् — आकन्दः

Mm 8.292. R — आरावः (Pān. 3.3.60)

— उन्नादः MBh.

I II उत्कीर्तनम्

crying out aloud

समुत्क्रोशः MW

crying out to

प्रतिक्रोशः AV — प्रातिखः, Pañcat

crying out together संक्रोशः

Arsh Br crying out with pain

कणितम् L crying together

संरावः Rajat, संरावणम् Cand

crying unpleasantly कुवादिकः

Kad to go about crying

परिक्रुश, परिक्रोशति MBH, R.

Graver n II कन्दितृ m W —

क्रन्दनः L — घोषकः (पृष्ठ).

II आह्व m — कुश्वन् m पृष्ठ 4.115

क्रोष्टु m युवांश्च 1.148 — क्रोष्टु m

RV 10.18.4, AV, VS, MBh — गर्दभः

RV, AV, etc (पृष्ठ & आ Kathās 70) —

घोषयित्नु m L — शुहुवानः L —

नदः RV, नदि m RV 5.74.2 — परिक्रोशः

RV 1.29.7 — रवि॒तृ mbn Ait Br —

संश्रावायेतृ m KaushUp.

a crier who beats a drum

before making a proclamation

४ पृ०घोषकः Kathās the bard

who cries svasti स्वास्तिकारः R.

Crying adj 11 क्रन्दि॒तृ w —

क्रोष्टृ Bhp 10.15.36 — क्रोशन RV 10.27.18

— उच्ये घोष AV 9.1.8, 5.20.1, YS, AitBr

— निनादिन् MBh, R, etc — राविन् + (इणी)

MBh, R, VarBrS.

I II आरट् + (ई [गुणा गौरादि Pāṇ. M. 1. 1. 10])

— प्रोशमान RV 1. 60. 19, 3. 66. 17 —

कृन्द + (आ) AV 2. 2. 5 — गर्द + (आ)

TS 3. 1. 11. 8 — परिवादिन् W —

खण Bhatt — रावन् — रुदित MBh,

kāv, etc — रुद्र RV, AV — विराविन्

.MBh, R, etc — सारस Nalôd — साराव

kathās.

always crying out सदान्व

RV, Nir, सदानोनुय Nir 6-30.

crying aloud .I I उच्चैः स्वर

VarBr. S.

I II उल्लूखि चप्प 3.19.3, उल्लूख

lāty m.2.9 — परिशास्त्रन् (Pāṇ.

3.2.1m2) परिशास्त्रक (Pāṇ. 3.2.1m6)

— महास्वन + (आ) MBh, R-विवधु

AV- विवाच RV- वृषभर RV

crying at क्रोशत् (acc) RV

10.9m.4 — कुल (acc) MBh 13.2.135

crying harshly रुक्षवाशिन् Kām

crying Kak काकवांशिक MBh 8.41.58

crying aloud बृहद्वाचन् Kaps—

पुस्तवस् RV 1.31.4 crying much

रोरय Vop — पुस्तवस् RV 1.31.4

crying out विनादिन् MBh —

उत्क्रुष्ट crying out against

प्रतिवोषिन् crying (with joy)

at the appearance of clouds

मेघनादिन् Hariv.

Gried adj I I कृष्ण W - विकृत.

I II अभिरुदित R - वाशित MBh, etc

- विघुष MBh - शब्दित.

Cried aloud कृष्ण W - cried

out कान्दित Kathās 114.120

Cried (said of a faulty recitation)

Samhitā निकान्दित Samhitāp.

to be cried down I II

आलाढ्यः TS 4.5.8.2.

to cause to cry II उपक्रुश caus

उपक्रुशयति Bhp.

to cause any one to cry by

शब्दाय Nom caus शब्दाययति

(acc) (instr) Vop 5.5 to cause

to cry together संवाश caus

संवाशयति Laty.

49
Causing to cry शवण (with gen

of ife) MBh, R, etc.

causing to cry out उद्वाचन

AV 5.8.8.

